

RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM STANDARDIMA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA

Koprivica, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:758454>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-12**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

**Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet**

**Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija**

**RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA NACIO-
NALNIM I MEĐUNARODNIM STANDARDIMA FINANCIJ-
SKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA**

Diplomski rad

Ivona Koprivica

Zagreb, rujan 2022.

**Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet**

**Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija – smjer Računovodstvo i revizija**

**RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA
NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM STANDARDIMA
FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA
PODUZEĆA**

**ACCOUNTING TREATMENT OF INVENTORIES
ACCORDING TO NATIONAL AND INTERNATIONAL
FINANCIAL REPORTING STANDARDS FOR SMALL AND
MEDIUM ENTITIES**

Diplomski rad

Student: Ivona Koprivica

JMBAG: 0067565973

Mentor: izv. prof. dr. sc. Nikolina Dečman

Zagreb, rujan 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog izvora te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(vlastoručni potpis studenta)

(mjesto i datum)

SAŽETAK

Razumijevanje računovodstvenih informacija i podataka koje sadrže financijski izvještaji od velike je važnosti za svakog korisnika spomenutih izvještaja bilo oni eksterni ili interni korisnici zbog donošenja kvalitetnih poslovnih odluka. Ono što pomaže u razumijevanju i shvaćanju financijskih izvještaja su objavljeni nacionalni, odnosno Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI) koja sadrže računovodstvena načela i pravila kao i računovodstvene politike koje treba primjenjivati prilikom računovodstvenog tretmana pojedinih stavki financijskih izvještaja, a čiji obveznici primjene su mikro, mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Zbog sve veće potrebe za usklađivanjem tj. harmonizacijom financijskih izvještaja među zemljama diljem svijeta doneseni su jedinstveni Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI). U 2009. godini Odbor za međunarodne računovodstvene standarde donosi Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća (MSFI za MSP) radi potrebe i nužnosti za pojednostavljenjem cjelovitih MSFI. Mala i srednja poduzeća obvezna su primjenjivati MSFI za MSP. Velika važnost pridodaje se upravljanju zaliha kao jedne od najvažnijih stavki kratkotrajne imovine poduzeća obzirom se neadekvatnošću upravljanja istih stvaraju pozamašne posljedice i troškovi za poslovne subjekte. Dakle, potrebno je dobro poznavanje standarda radi kvalitetnog računovodstvenog evidentiranja i vrednovanja zaliha. Provođenjem analize na primjeru računovodstvenog tretmana zaliha malih poduzeća, obveznika HSFI i MSFI za MSP, prepoznaju se mnoge sličnosti između navedenih standarda kao što su pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha, početno i naknadno vrednovanje zaliha, metode utroška zaliha i mnoge druge.

Ključne riječi: HSFI, MSFI za MSP, zalihe, računovodstveni tretman

ABSTRACT

Understanding the accounting information and data contained in the financial statements is of great importance to each user of these reports, whether external or internal users, in order to make quality business decisions. What helps to understand and comprehend the financial statements are published national, Croatian Financial Reporting Standards (CFRS), which contain accounting principles and rules as well as accounting policies to be applied in the accounting treatment of individual items of financial statements, and whose obligors are micro, small and medium enterprises in the Republic of Croatia. Due to the growing need for harmonization of financial statements among countries around the world, uniform International Financial Reporting Standards (IFRS) have been adopted. In 2009, the International Accounting Standards Board adopted International Financial Reporting Standards for Small and Medium-sized Enterprises (IFRS for SMEs) due to the need and urgency to simplify comprehensive IFRS. Small and medium-sized enterprises are required to apply IFRS for SMEs. Great importance is attached to inventory management as one of the most important short-term assets of the company, given the inadequacy of their management, which creates significant consequences and costs for business entities. Therefore, a good knowledge of standards is required for quality accounting and inventory accounting. Analyzing the accounting treatment of inventories of small entities, that are obliged to use CFRS and IFRS for SMEs, many similarities are identified between these standards such as rules for recognition and derecognition of inventories, initial and subsequent valuation of inventories, methods of inventory consumption and many others.

Key words: CFRS, IFRS for SMEs, inventories, accounting treatment

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Metode istraživanja i izvori podataka	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. NORMATIVNI OKVIR FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA ZA GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE	3
2.1. Pojam i kriterij klasifikacije malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj	3
2.2. Osnovna obilježja Zakona o računovodstvu	6
2.3. Obilježja i struktura standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća ..	10
2.4. Uloga i važnost malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske	12
3. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA HRVATSKOM STANDARDU FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA (HSFI) 10 – ZALIHE	19
3.1. Pojmovno određenje zaliha prema HSFI – 10	19
3.2. Pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha prema HSFI 10	22
3.3. Početno i naknadno vrednovanje zaliha prema HSFI 10	24
4. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA MEĐUNARODNOM STANDARDU FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA (MSFI ZA MSP) 13 – ZALIHE	30
4.1. Pojmovno određenje zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe	30
4.2. Pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe	33
4.3. Početno i naknadno vrednovanje zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe	34
5. USPOREDBA NACIONALNIH I MEĐUNARODNIH STANDARDA FINACIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA NA PRIMJERU RAČUNOVODSTVENOG TRETMANA ZALIHA – ANALIZA SLUČAJA	38
5.1. Računovodstveni tretman zaliha na primjeru malog poduzeća koje je obvezno primjenjivati Hrvatske standarde financijskog izvještavanja	38
5.2. Računovodstveni tretman zaliha na primjeru malog poduzeća koje je obvezno primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća	40
5.3. Analiza sličnosti i razlika u računovodstvenom tretmanu zaliha na odabranim primjerima između nacionalnih i međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća	43
6. ZAKLJUČAK	45
LITERATURA:	47
POPIS SLIKA	51
POPIS TABLICA	51

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Tema diplomskog rada je analiziranje računovodstvenog tretmana zaliha na temelju nacionalnih i međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća. Drugim riječima, analiziraju se načini i metode određivanja, obračunavanja te evidentiranja nabave i utroška zaliha propisani standardima financijskog izvještavanja. Detaljnije će u radu biti opisana pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha, kao i početno i naknadno vrednovanje zaliha prema hrvatskim i međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Cilj rada je upoznavanje sa standardima financijskog izvještavanja budući da oni sadrže računovodstvena načela i pravila koja su temelj sastavljanja fer i objektivnih financijskih izvještaja, koji su dalje podloga donošenju poslovnih odluka kako eksternim tako i internima korisnicima financijskih izvještaja. Isto tako, ovaj rad ima za cilj analiziranje zaliha kao važan i poseban dio kratkotrajne imovine s obzirom da ista utječe i na sigurnost, ali i na uspješnost poslovanja poslovnog subjekta kroz financijske pokazatelje likvidnosti i financijske pokazatelje aktivnosti.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

U pisanju diplomskog rada koristila se mjerodavna stručna i znanstvena literatura, odnosno stručne knjige te stručni članci iz znanstvenih časopisa, dok su se za analizu računovodstvenog tretmana zaliha na primjeru malih poduzeća, obveznika HSFI-ija i MSFI-ija za MSP, koristili podaci i informacije pribavljeni s web stranica poduzeća i web stranica Fine putem aplikacije Registar godišnjih financijskih izvještaja. Metode korištene za pisanje rada su metoda analize i metoda deskripcije.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Na početku rada biti će definirana mala i srednja poduzeća tj. biti će definirani kriteriji klasifikacije malih i srednjih poduzeća te će se opisat kakav značaj takvi subjekti imaju na gospodarstvo Republike Hrvatske. Poblizhe će se objasniti Zakon o računovodstvu i Hrvatski standardi financijskog izvještavanja kao regulativni i normativni okvir financijskog

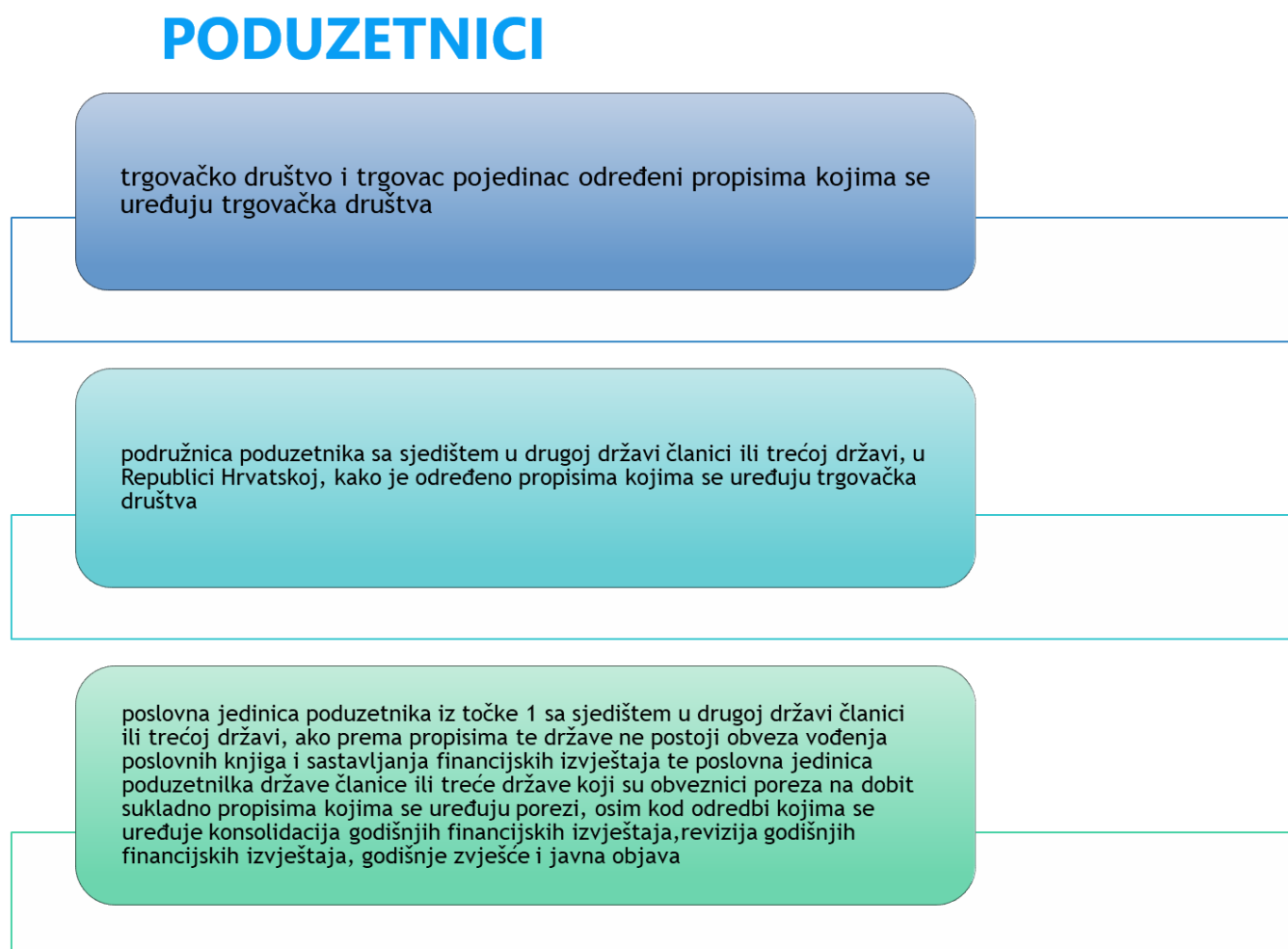
izvještavanja. Potom će se u radu definirati pojam zaliha te sami računovodstveni tretman zaliha prema HSFI 10 – Zalihe te prema MSFI za MSP 13 - Zalihe odnosno definirati će se pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha, kao i analizirati metode početnog i naknadnog vrednovanja zaliha. U završnici rada provesti će se analiza slučaja na temelju računovodstvenog tretmana zaliha na primjeru malih poduzeća koji su obveznici HSFI-ija te MSFI-ija za MSP. Na kraju samog rada biti će iznesen zaključak na temu računovodstvenog tretmana zaliha prema nacionalnim i međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća.

2. NORMATIVNI OKVIR FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA ZA GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

2.1. Pojam i kriterij klasifikacije malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj

Poduzećem se podrazumijevaju svi poslovni subjekti koji se bave nekom gospodarskom djelatnošću bez obzira na njihov pravni oblik. Stoga se poduzećem smatraju i samozaposlene osobe i obiteljska poduzeća koja se bave obrtom ili nekim drugim djelatnostima te partnerstva ili udruge koja s redovito bave gospodarskom djelatnošću. (Prilagođeno prema: Preporuke Komisije 2003/361/EC od 6. svibnja 2003.) Prema Zakonu o računovodstvu, poduzetnici su definirani kako slijedi u slici 1.

Slika 1: Definicija poduzetnika prema Zakonu o Računovodstvu

Izvor: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

„Kriteriji podjele poslovnih subjekata u sektoru malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj definirani su Zakonom o računovodstvu i Zakonom o poticanju razvoja malog gospodarstva.“ (CEPOR, 2020, str.7.) Kategorizacija mikro, malih i srednjih poduzeća (MSP) razvrstava poduzeća prema tri uvjeta, prosječnom broju zaposlenih, iznosu ostvarenih prihoda te iznosu ukupne aktive. Granični pokazatelji u dva od ta tri uvjeta ne smiju se prelaziti kako bi poduzeće bilo klasificirano pod određenu kategoriju. Tako se potkategorija mikro poduzeća klasificira kao sva poduzeća koja:

- prosječno zapošljavaju 10 radnika,
- ostvaruju prihode u vrijednosti od 5.200.000,00 kuna te
- aktiva iznosi 2.600.000,00 kuna.

Mali poduzetnici definiraju se kao poduzeća koja ne premašuju dva od sljedeća tri uvjeta klasifikacije:

- Ukupni prihodi iznose 60.000.000,00 kuna,
- ukupna aktiva iznosi 30.000.000,00 kuna te
- raspoložu s prosječnim brojem zaposlenih od 50 radnika

Srednja poduzeća klasificiraju se kao sva poduzeća koja ne prelaze dva od sljedeća tri kriterija:

- zapošljavaju prosječno 250 radnika
- ostvaruju ukupne prihode u vrijednosti od 300.000.000,00 kuna te
- aktiva iznosi 150.000.000,00 kuna. (Prilagođeno prema: Zakonu o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva određuje temelje za primjenu poticajnih mjera gospodarske politike orijentiranih razvoju, restrukturiranju i tržišnom prilagođavanju malog gospodarstva. Poslovni subjekti malog gospodarstva mogu biti i pravne ali i fizičke osobe koje trajno i samostalno obavljaju gospodarsku djelatnost zbog ostvarivanja dobiti ili dohotka na tržištu. Prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva, mala gospodarstva definirana su kao subjekti u poduzetništvu i obrtu čiji kriteriji su prikazani na slici niže (slika 2).

Slika 2: Definiranje malog gospodarstva prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva

Izvor: Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16

Ovaj zakon, prema veličini, poznaje mikro, male i srednje poslovne subjekte malog gospodarstva. Kriteriji podjele poduzeća malog gospodarstva prema veličini navedeni su u tablici 1.

Tablica 1: Podjela subjekata malog gospodarstva prema veličini prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva

	Mikro subjekti	Mali subjekti	Srednji subjekti
Prosječni broj zaposlenih	<10	<50	>50
Godišnji poslovni prihodi *	< 2.000.000,00 €	< 10.000.000,00 €	>10.000.000,00 €
Ukupna aktiva / dugotrajna imovina *	< 2.000.000,00 €	< 10.000.000,00 €	>10.000.000,00 €

* kriterij podjele poduzeća malog gospodarstva je da uz prosječan broj zaposlenika subjekti ili ostvaruju godišnji poslovni prihod u određenom iznosu ili imaju ukupnu aktivu / dugotrajnu imovinu u određenom iznosu

** Kriterij ukupna aktiva odnosi se na one subjekte koji su obveznici poreza na dobit, dok se kriterij dugotrajna imovina odnosi na subjekte koji su obveznici poreza na dohodak.

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, 63/07, 53/12, 56/13, 121/16

2.2. Osnovna obilježja Zakona o računovodstvu

Računovodstvo kao i samo financijsko izvještavanje poduzetnika na području Republike Hrvatske regulira se Zakonom o računovodstvu NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20, Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja koji uključuju i Međunarodne računovodstvene standarde, Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja te Pravilnikom o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja. Osim navedenog, utjecaj na računovodstvo i financijsko izvještavanje imaju i Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o porezu na dodanu vrijednost itd. (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)

Valja spomenuti kako promjene u računovodstvenoj regulative u Europskoj uniji su od značaja za hrvatsku računovodstvenu regulativu. Naime, u Zakonu o računovodstvu sadržane su odredbe računovodstvene „Direktive 2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. godine o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća.“ (Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)

. Segmenti koji su uređeni Zakonom o računovodstvu prikazani su niže na slici 3

Slika 3: Elementi koji su uređeni Zakonom o računovodstvu

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o računovodstvu NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

Obveznici primjene Zakona o računovodstvu su svi poduzetnici te osim njih obveznici primjene navedenog zakona su i obveznici poreza na dobit za svoju gospodarsku djelatnost. (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)

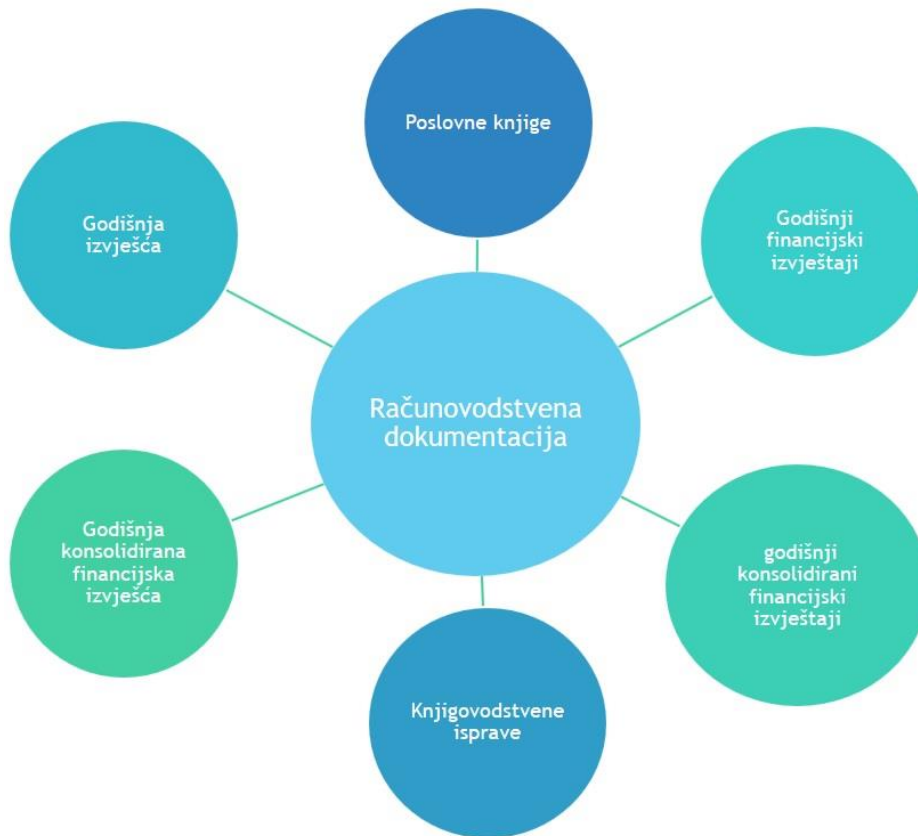
Kako je prethodno u radu navedeno poduzetnici se razvrstavaju na mikro, mala, srednja i velika poduzeća. Razvrstavaju se prema kvantitativnim kriterijima, odnosno po prosječnom broju zaposlenika tijekom poslovne godine, ostvarenim ukupnim prihodima te iznosu ukupne aktive. Budući su mikro, mala i srednja poduzeća u radu već definirana, velika poduzeća su sve pravne osobe koje prelaze granične pokazatelje u najmanje dva od tri uvjeta:

- zapošljavaju prosječno 250 radnika
- ostvaruju ukupne prihode u vrijednosti od 300.000.000,00 kuna te
- ukupna imovina u iznosu od 150.000.000,00 kuna.

U zakonu se navode računovodstveni poslovi koji se odnose na pribavljanje i analizu podataka na temelju knjigovodstvenih isprava, vođenje poslovnih knjiga, stvaranje i izradu godišnjih

financijskih izvještaja te prikupljanje i analizu podataka u vezi kreiranja godišnjih izvješća te financijskih podataka. (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20) Računovodstveni poslovi sadržani su u računovodstvenoj dokumentaciji poduzetnika te ista obuhvaća različite stavke koje su navedene na slici 4.

Slika 4: Računovodstvena dokumentacija

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

Poduzetnik je, prema zakonu, obvezan voditi poslovne knjige, koje se dijele na dnevnik, glavnu knjigu i pomoćne knjige, i to po načelu dvojnog knjigovodstva. Poslovne knjige čuvaju se najmanje jedanaest godina. Niže navedeno, slika 5 definira pojedine sastavnice poslovnih knjiga sukladno važećem zakonu.

Slika 5: Poslovne knjige

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20

Poduzetnici kao i svake pravne te fizičke osobe, odnosno svi obveznici poreza na dobit, imaju obvezu sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja u onoj formi i sadržaju kako je propisano Zakonom o računovodstvu i propisima donesenim na temelju istog. Temeljne financijske izvještaje predstavljaju izvještaj o financijskom položaju, odnosno bilanca, račun dobiti i gubitka, izvještaj o novčanim tokovima, izvještaj o promjenama kapitala, izvještaj o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti te bilješke uz financijske izvještaje. (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20)

Osim navedenog, valja spomenuti i na koga se primjenjuju standardi financijskog izvještavanja, sukladno Zakonu o računovodstvu. Tako je čl. 17. istog zakona određeno da je poduzetnik dužan sastavljati i prezentirati godišnje financijske izvještaje sukladno Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja ili Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja. Mikro, mali i srednji poduzetnici kao i poduzetnici koji nisu svrstani po kriterijima iz čl. 5. Zakona o računovodstvu imaju obvezu sastavljanja i prezentiranja godišnjih financijskih izvještaja

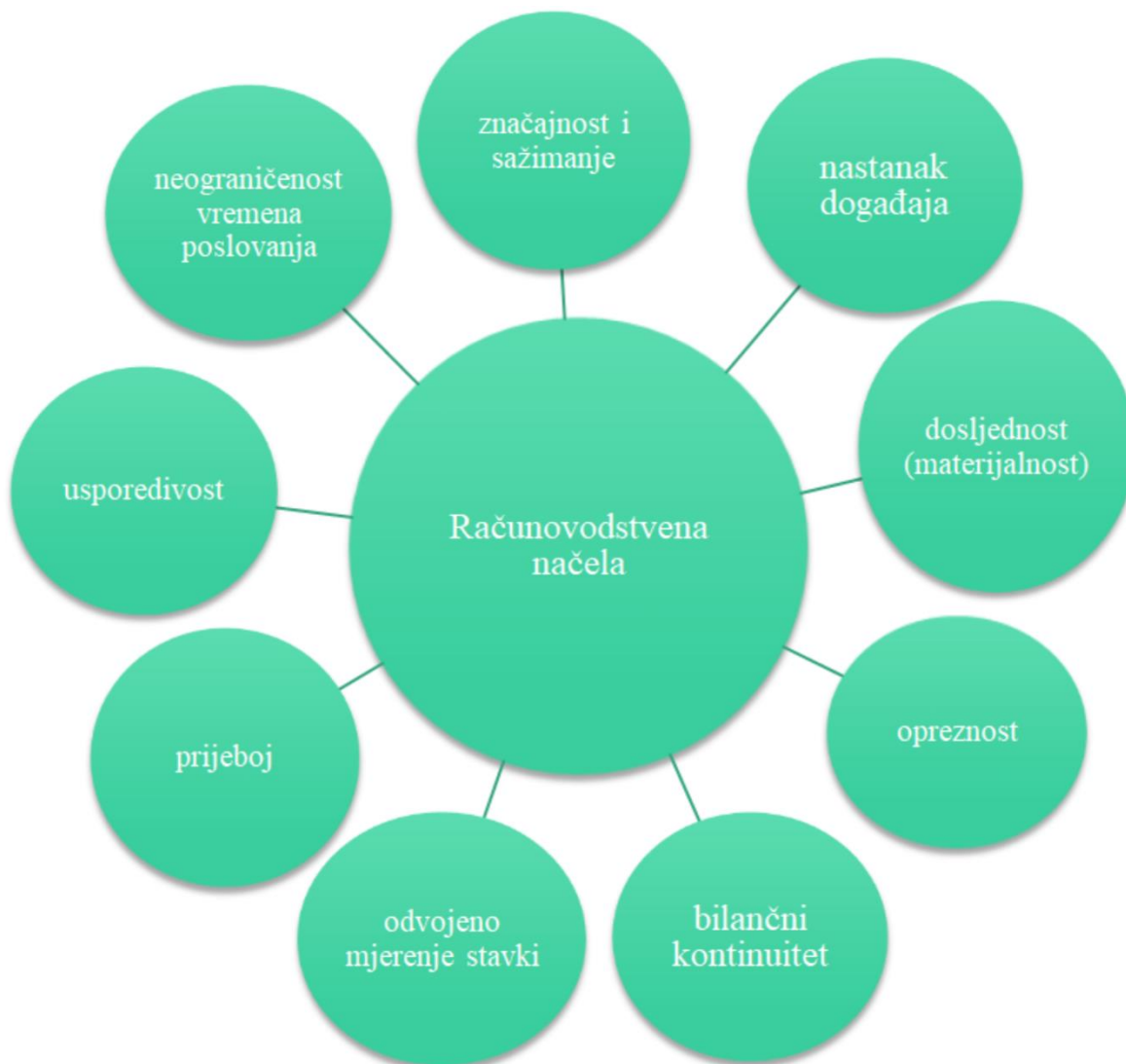
primjenom Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu, NN 78/15, 134/15, 120/16, 116/18, 42/20, 47/20).

2.3. Obilježja i struktura standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća

Standardi financijskog izvještavanja koja primjenjuju mala i srednja poduzeća na području Republike Hrvatske su Hrvatski standardi financijskog izvještavanja. Doneseni su od strane Odbora za standarde financijskog izvještavanja. Standardi se baziraju na računovodstvenim načelima i pravilima koja se primjenjuju u struci, a upotrebljavaju se prilikom formiranja i prezentacije financijskih izvještaja. Sama zadaća HSFI-ja jest propisati temelj za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja, pomoći revizorima prilikom oblikovanja mišljenja jesu li financijski izvještaji u skladu sa standardima te pomoći korisnicima, prvenstveno eksternim, u interpretaciji podataka i informacija sadržanih u financijskim izvještajima. Financijski izvještaji koji su temeljeni na standardima i koji pružaju kvalitetne, transparentne i usporedive informacije o financijskom položaju, uspješnosti i novčanim tokovima poduzeća, a pritom služe korisnicima kod donošenja ekonomskih odluka definiraju se kao cilj Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 1.2.)

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja definiraju računovodstvena načela kao opća pravila i postupke koje je prihvatila struka, koja se pritom koriste u svrhu sastavljanja i prezentiranja izvještaja kod mjerenja i priznavanja pozicija financijskih izvještaja opće namjene. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 1.3.) Računovodstvena načela kao takva prikazana su niže u radu na slici 6.

Slika 6: Računovodstvena načela

Izvor: Izrada autora prema Odluci o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 1.3.

Načelo neograničenosti vremena poslovanja odnosi se na pretpostavku da poduzeće vremenski neograničeno posluje te da će poslovati u dalekoj budućnosti. „Smatra se da poduzetnik nema namjeru niti potrebu likvidirati ili značajno smanjiti opseg svog poslovanja.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 1.3.1.) Načelo nastanka događaja temelji se na pretpostavci da se učinci transakcija i ostalih poslovnih događaja priznaju kada oni uistinu i nastanu, a ne onda kada se zbog njih primi ili isplati novac. Načelo dosljednosti upućuje na to da će se ustrajno, odnosno konzistentno primjenjivati računovodstvene politike prilikom priznavanja i mjerenja, tj. evidentiranja pozicija u financijskim izvještajima. Načelo usporedivosti odnosi se na potrebu objavljivanja usporednih informacija za prethodna razdoblja za sve pozicije i iznose u financijskim izvještajima. Načelo

opreznosti obuhvaća stupanj opreza prilikom prosuđivanja u uvjetima neizvjesnosti na način da se imovina i prihodi ne podcijene, a obveze i rashodi ne precijene. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točke 1.3.1., 1.3.2., 1.3.4., 1.3.6., 1.3.7.,)

Ovim standardom definirane su i glavne pozicije, odnosno kategorije u financijskim izvještajima to jest imovina, obveze, kapital, prihodi, rashodi te dobit i gubitak. Imovina je resurs koji je pod kontrolom poduzeća, a pritom je nastao kao rezultat prošlih pothvata poslovnog subjekta te resurs od kojeg se očekuju priljevi budućih ekonomskih koristi. Obveze su sadašnje obveze poduzetnika nastale kroz prošle događaje, a njihovim podmirenjem se očekuje odljev sredstava iz poduzeća. Kapital predstavlja vlastite, trajne izvore financiranja imovine poduzeća i odnosi se na onaj dio imovine koji ostane nakon što se podmire obveze poduzetnika. Prihodi se očituju kroz povećanje ekonomske koristi u obliku priljeva to jest povećanja imovine ili smanjenja obveza što za posljedicu ima povećanje kapitala poduzeća, dok s druge strane rashodi društva uzrokuju smanjenje ekonomskih koristi kroz odljev resursa odnosno smanjenje imovine ili stvaranje obveza za poduzeća, kao posljedica toga dolazi do smanjenja kapitala. Dobit poduzeća se utvrđuje sučeljavanjem prihoda i rashoda u slučaju kada su prihodi veći od rashoda odnosno gubitak za poduzetnika nastaje u slučaju kada su rashodi veći od prihoda. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 1.4.)

2.4. Uloga i važnost malih i srednjih poduzeća u gospodarstvu Republike Hrvatske

Mala i srednja poduzeća su od velike važnosti za svako gospodarstvo. O tome koliko su važan dio hrvatskog gospodarstva govori i sljedeći podatak “u 2019. godini MSP u Hrvatskoj ostvarila su udio od 60,3% u ukupnom prihodu, 74,3% u zaposlenosti i 53% u izvozu Hrvatske.” (CEPOR, 2020, str. 6.) „Mala i srednja poduzeća predstavljaju gotovo većinu svih registriranih poduzeća, generiraju zapošljavanje, pridonose povećanju proizvodnje, pokretači su razvoja i inovacija te pridonose povećanju konkurentnosti gospodarstva.“ (Ploh, 2017, str. 79.) Sektor malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj dolazi s osjetno najvećim udjelom u strukturi poduzeća, što je slučaj i u većini drugih zemalja. „Mala i srednja poduzeća predstavljaju više od 95% poduzeća diljem svijeta i čine više od 65% zaposlenih te isto tako daju veliki doprinos otvaranju novih radnih mjesta, tehnološkim inovacijama i ekonomskim učincima za razvijene

zemlje i zemlje u razvoju.“ (Bonito, Pais, 2018, str. 117.) U državama članicama Europske Unije mikro, mala i srednja poduzeća predstavljaju jezgru poslovnog i gospodarskog okruženja zbog činjenice da čine 99% ukupnog broja poduzeća. Unutar tog sektora najveći udio ostvaruju mikro poduzeća koja predstavljaju najjednostavniji oblik poslovanja, te su u većini slučajeva slabo diverzificirani i ograničeni u kontekstu razvoja, interesa dioničara, organizacijske strukture i strategije upravljanja. (Prilagođeno prema: Žager, Tušek, Ježovita, 2016, str. 433.)

Za 2019. godinu udio malih i srednji poduzeća iznosio je 99,7% svih gospodarskih poduzeća. Sama ta brojka upućuje na to koliku važnost ima sektor malih i srednjih poduzeća za cijelo gospodarstvo Hrvatske. Drugim riječima, sektor malih i srednjih poduzeća razvija hrvatsko gospodarstvo. Pridonosi kreiranju novih radnih mjesta, jamči društvenu sigurnost te promiče gospodarski rast. „Mala i srednja poduzeća sudjeluju s 40% u hrvatskom izvozu, sudjeluju s 65% u ukupnom broju zaposlenih, čine 44% BDP-a te predstavljaju 99% ukupnog broja registriranih poduzeća.“ (Baldarelli, Demartini, Mošnja – Škare, Paolini, 2012, str. 14.)

Stanje malih i srednjih poduzeća kao i okruženje u kojima djeluju objavljuju se u godišnjim izvješćima o malim i srednjim poduzećima na temelju kojih se može analizirati njihov opseg i utjecaj na gospodarstvo Republike Hrvatske.

O tome koliki je značaj malih i srednjih poduzeća za Republiku Hrvatsku prikazuje dolje navedena tablica (tablica 2) iz koje je razvidan udio malih i srednjih poduzeća u ukupnom broju poduzeća u Republici Hrvatskoj. Naime, iz tablice je vidljivo kako sektor malih i srednjih poduzeća čini udio od 99,7 % od ukupnog broja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Nadalje, tijekom godina može se zamijetiti pozitivan rast sektora malih i srednjih poduzeća. Dakle, u dolje prikazanom petogodišnjem razdoblju udio malih i srednjih poduzeća ostvaruje rast od 27,9 %.

Tablica 2: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2015. do 2019. godine

	2015.		2016.		2017.		2018.		2019.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	106.221		114.156		119.752		130.757		135.890	
Mikro i mala poduzeća	105.029	99,7	112.809	99,7	118.352	99,7	129.259	99,7	134.365	99,7
Srednja poduzeća	1.192		1.347		1.400		1.498		1.525	
Velika poduzeća	348	0,3	327	0,3	329	0,3	360	0,3	370	0,3
Ukupno	106.569	100	114.483	100	120.081	100	131.117	100	136.260	100

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj, 2020., CEPOR

Jedan od pokazatelja važnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj naspram ostalih poslovnih subjekata je svakako i zaposlenost. Gotovo tri četvrtine svih zaposlenih u poslovnim subjektima u Republici Hrvatskoj upravo zapošljavanju mikro, mala i srednja poduzeća. Svakako jedan od bitnijih i presudnih pokazatelja utjecaja malih i srednjih poduzeća na gospodarstvo Republike Hrvatske.

Međutim, kako bi se pobliže promotrio značaj povećanja broja pojedinih poslovnih subjekata u kategorijama malih i srednjih poduzeća važno je proučiti kakav je utjecaj takvo povećanje imalo na ukupno poslovanje, prihode te ukupni uvoz i izvoz, odnosno kakav je ekonomski utjecaj imalo na ukupno gospodarstvo Republike Hrvatske.

Tablica 3: Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2018. i 2019. godini

Ekonomski kriterij valorizacije sektora	Veličina poduzeća							
	Mikro		Mala		Srednja		Velika	
	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.	2018.	2019.
Broj zaposlenih	255.819	286.603	238.392	249.826	184.278	183.189	261.465	250.158
Zaposlenost (udio)*	27,2%	29,6%	25,4%	25,8%	19,6%	18,9%	27,8%	25,8%
Ukupan prihod (mil. kn)	102.094	126.003	172.766	189.187	161.166	165.172	315.134	315.765
Ukupan prihod (udio)	13,6%	15,8%	23,0%	23,8%	21,4%	20,7%	42,0%	39,7%
Izvoz (mil. kn)	10.432	12.379	29.671	31.064	37.874	36.739	69.205	71.273
Izvoz (udio)	7,1%	8,2%	20,2%	20,5%	25,7%	24,3%	47,0%	47,1%

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj, 2020., CEPOR

Prikazom statističkih podataka u gore navedenoj tablici (tablici 3) može se zaključiti kako je u 2019. godini nastupilo povećanje broja zaposlenih u mikro, malim te srednjim poduzećima. Međutim, taj porast je izostao među velikim poduzećima, štoviše broj zaposlenih u 2019. godini se umanjio u odnosu na 2018. godini za velika poduzeća. Nadalje, to znači da kao jedna cjelina mikro, mala te srednja poduzeća čine ukupan udio od 74,3% zaposlenih, odnosno zapošljavaju tri četvrtine radne snage što je porast od oko 2% u odnosu na 2018. godine. Za takav porast broja zaposlenih najviše su zaslužna mikro poduzeća jer su ona imala najveći skok u zapošljavanju. Isto tako, imaju najveći udio u ukupnom broju zaposlenih, iako ostvaruju manje udjele u ukupnom iznosu prihoda te u ukupnom iznosu izvoza.

Ukoliko se uzimaju u obzir ukupni prihodi ostvareni na nacionalnoj razini najveći udio ipak pripada velikim poduzećima sa 39% u 2019. godini, no ipak to također znači da sektor mikro, malih i srednjih poduzeća ostvaruje preostalih 61% od ukupnih prihoda na razini Republike Hrvatske. „U ukupno ostvarenom izvozu hrvatskih poduzeća u 2019. godini, sektor malih i srednjih poduzeća sudjeluje s udjelom od 52,9% što je gotovo na razini prethodne godine. Vrijednost izvoza mikro poduzeća u 2019. godini povećala se za 18,7%, malih poduzeća za 4,7%, a velikih poduzeća za 3% u odnosu na 2018. godinu. Srednja poduzeća ostvarila su manji izvoz u odnosu na 2018. godinu za 3%. „ (CEPOR, 2020, str. 9.)

Treba se osvrnuti i na važnost prihoda malih i srednjih poduzeća u hrvatskom gospodarstvu te se usredotočiti na produktivnost koju takva poduzeća imaju u poslovanju. Detaljniji osvrt na izvješća i statističke podatke o zaposlenicima i prihodima mogu se vidjeti prikazani u sljedećim tablicama, odnosno tablicama 4 i 5.

Tablica 4: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u mikro i malim poduzećima od 2015. do 2019. godine

Godina	Broj mikro i malih poduzeća	Broj zaposlenih u mikro i malim poduzećima	Prosječni broj zaposlenih u mikro i malim poduzećima	Ukupan prihod (u mil. kn)	Ukupan prihod po zaposlenom (u kn)
2015.	105.029	432.934	4,1	226.110	522.273
2016.	112.809	455.670	4	236.495	519.005
2017.	118.352	472.619	4	255.691	541.009
2018.	129.259	494.211	3,8	274.860	556.159
2019.	134.365	536.429	4	315.190	587.570

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj, 2020., CEPOR

Pažljivim analiziranjem te usporedbom podataka u navedenim tablicama može se zaključiti kako je u promatranom razdoblju od 2015. do 2019. godine došlo do porasta broja mikro i malih poduzeća za skoro 30.000. To bi značilo da, povećanjem broja poduzeća sa održanim prosječnim brojem zaposlenika po poduzeću (4) se ostvaruje porast u ukupnom broju zaposlenih od preko 100.000. Mikro i mala poduzeća su ostvarila porast ukupnih prihoda od skoro 90.000 milijuna kuna u istom tom razdoblju, što je također pridonijelo povećanju ukupnog prihoda po pojedinom zaposleniku. Prosječno po jednom zaposlenom u mikro i malim poduzećima u 2015. godini ostvarilo bi se prihod od 522.273 kune što se povećalo u 2019. godini na 587.570 kuna, što bi značilo porast u produktivnosti.

Tablica 5: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u srednjim poduzećima od 2015. do 2019. godine

Godina	Broj srednjih poduzeća	Broj zaposlenih u srednjim poduzećima	Prosječni broj zaposlenih u srednjim poduzećima	Ukupan prihod (u mil. kn)	Ukupan prihod po zaposlenom (u kn)
2015.	1.192	147.250	123,5	119.100	808.828
2016.	1.347	166.274	123,4	141.579	851.480
2017.	1.400	173.713	124,1	148.281	853.598
2018.	1.498	184.278	123	161.166	874.581
2019.	1.525	183.189	120,1	165.172	901.648

Izvor: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj, 2020., CEPOR

Sličnom analizom podataka, ali ovaj put usmjerenom prema srednje velikim poduzećima, također je vidljiv porast broja poduzeća u tom sektoru, međutim on je osjetno slabiji. U periodu od 2015. do 2019. godine je to skromnih 333 poslovnih subjekata, što za sobom povlači također manji porast broja zaposlenih u istim poduzećima u odnosu na mikro i mala poduzeća. Međutim, mora se primijetiti kako se u periodu od 2015. do 2018. godine broj zaposlenih u srednjim poduzećima povećavao, dok je ostvario blagi pad u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu. Također, broj prosječno zaposlenih u srednjim poduzećima kroz razdoblje od 2015. do 2018. godine je mirovao; 123 zaposlenika po poduzeću. Nadalje u 2019. godini dolazi do pada na 120 zaposlenika čime se može objasniti takav nesrazmjer u porastu broja poduzeća koji ne prati u potpunosti porast u broju zaposlenih.

Također obrati li se pozornost na prihode koja poduzeća ostvaruju vidi se da iako je došlo do porasta u vrijednosti prihoda za 46.072 milijuna kuna, što je ipak diskretniji porast nego kakav su imala mikro i mala poduzeća u istom promatranom vremenskom okviru. Sve navedeno bi sumarno dalo povećanje u ukupnom prihodu po broju zaposlenih u tom petogodišnjem razdoblju za 92.820 kuna. Može se vidjeti da iako mikro i mala poduzeća imaju značajniju stopu porasta u broju zaposlenih njihovo povećanje prihoda ne prati jednakomjerno taj trend. Obzirom da su mikro i mala poduzeća sumarno ostvarila veći porast prihoda u odnosu na srednja poduzeća, uzimajući u obzir broj zaposlenih, vidi se kako im produktivnost jednostavno nije na sukladnoj razini. Gledajući isključivo razinu prihoda u 2019. godini po zaposlenoj osobi

u srednjim poduzećima je 901.648 kuna, dok je u mikro i malim poduzećima to drastično manje i iznosi 587.570 kuna.

Drugim riječima, sva ova analiza upućuje na to da sektor malih i srednjih poduzeća ima značajan te velik utjecaj na ekonomiju na području Republike Hrvatske.

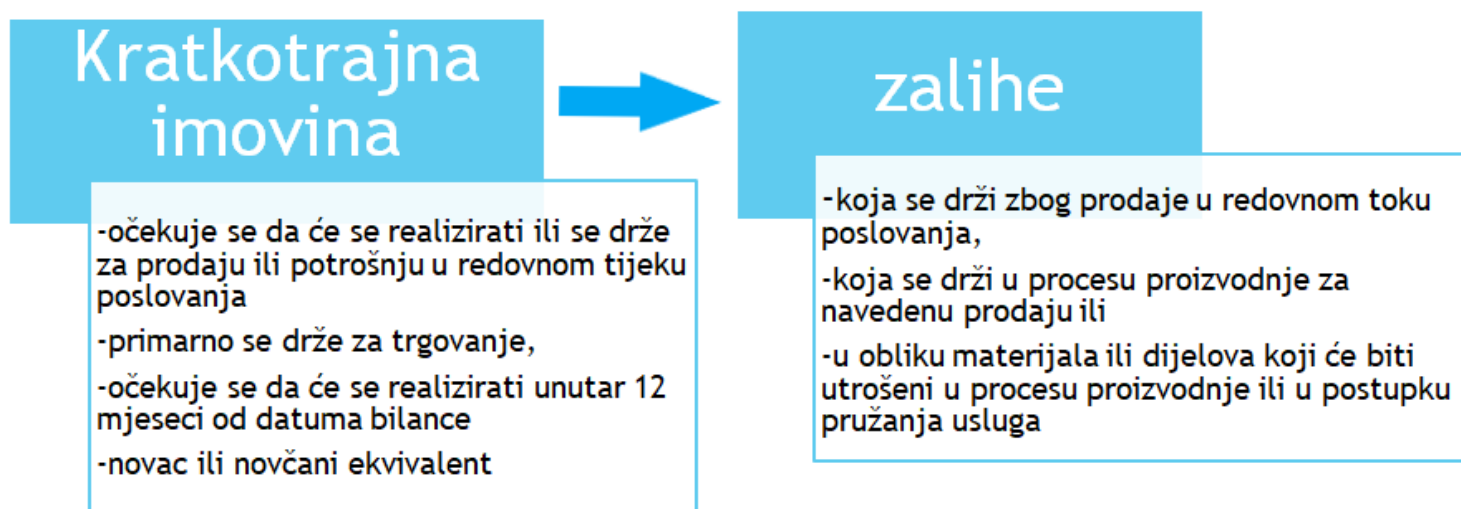
3. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA HRVATSKOM STANDARDU FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA (HSFI) 10 – ZALIHE

3.1. Pojmovno određenje zaliha prema HSFI – 10

Upravljanje zalihama može definirati uspjeh ili neuspjeh nekog poduzeća. Zalihe kao takve mogu imati svoje prednosti i mane. S jedne strane može doći do nagomilavanja zaliha koje usporavaju poslovanje poduzeća i povećavaju troškove prijenosa zaliha, dok s druge strane minimalne zalihe mogu ometati proizvodni proces poduzeća zbog nedostatka sirovina i mogu prisiliti poduzeće na nabavu skupih sirovina u slučaju krize. Stoga je vrlo važno imati učinkovit sustav upravljanja i obračuna zaliha te imati optimalnu razinu istih. (Prilagođeno prema: Khan, Faisal, 2018, str. 65.) Da su zalihe bitne za poslovni subjekt govori i činjenica da su najčešća područja primjene računovodstvenih politika ona o prihodima, rashodima, dugotrajnoj nematerijalnoj i materijalnoj imovinu te zalihama. (Jurić, 2014, str. 44.)

Kratkotrajna imovina dio je ukupne imovine poduzeća i predstavlja onaj dio imovine od koje se očekuje realizacija unutar godine dana, odnosno imovina koja se očekuje da će se iskoristiti u jednom poslovnom ciklusu. Klasifikacija određene imovine kao kratkotrajna imovina ovisi o tome koliko je vremena potrebno da se ta imovina pretvori u najlikvidniji oblik imovine tj. novac. Ukoliko je to razdoblje pretvorbe imovine u novac manje od jedne poslovne godine ta se imovina smatra kratkotrajnom, u suprotnom, ako je potrebno duže od jedne godine tada se imovina kategorizira kao dugotrajna. Imovina se definira kao kratkotrajna imovina ako ispunjava uvjete niže navedene na slici 7.

Slika 7: Uvjeti priznavanja kratkotrajne imovine i definicija zaliha

Izvor: Izrada autora prema Odluci o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točke 8.7. i 10.3.

Kratkotrajna imovina, koja daje uvid u likvidnost poduzeća te njegovu sposobnost podmirivanja kratkoročnih obveza, važan je dio analize financijskog položaja subjekta. Zbog tog razloga, kratkotrajna imovina jedan je od prvih zadataka kod procjene financijske stabilnosti i sigurnosti poduzeća. Osim toga, kratkotrajna imovina koristi se i za izračun financijskih pokazatelja, točnije pokazatelja likvidnosti i aktivnosti koji služe za analizu poduzeća, odnosno ocjenu sigurnosti poslovanja subjekta. Jedan od važnijih pokazatelja likvidnosti je koeficijent tekuće likvidnosti koji stavlja u odnos kratkotrajnu imovinu i kratkoročne obveze. Nužno je da pokazatelj bude veći od 1 što znači da pojedino poduzeće sve svoje kratkoročne obveze može pokriti kratkotrajnom imovinom te da poduzeće raspolaže s radnim kapitalom. Kratkotrajna imovina dijeli se na novac i novčane ekvivalente, kratkotrajna potraživanja, kratkotrajnu financijsku imovinu, te na kraju zalihe.

Prema definiciji ovog standarda, zalihe se kategoriziraju kao kratkotrajna materijalna imovina i definiraju se na način prikazanim na slici 7. Zalihe imaju više pojavnih oblika te se raspoređuju na zalihe inputa i zalihe outputa. Kronološkim slijedom reprodukcijanskog ciklusa zalihe mogu poprimiti sljedeće oblike (slika 8):

Slika 8: Oblici zaliha

Izvor: Izrada autora prema Odluci o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.3.

Zalihe sirovina i materijala predstavlja svu onu nabavljenu imovinu koja se koristi u proizvodnji ili pripremi vlastitih proizvoda poduzeća. Zalihe nedovršene proizvodnje su zapravo ona imovina poduzeća, odnosno zalihe koje se nalaze u procesu proizvodnje te još nisu završile taj proces koji bi na kraju rezultirao dobivanjem gotovog proizvoda. Zalihe poluproizvoda

obuhvaćaju zalihe onih dijelova i materijala koji se ugrađuju u finalna dobra. (Prilagođeno prema: Baica, 2017, str. 20.) Zalihe gotovih proizvoda te zalihe trgovačke robe odnose se na sve zalihe gotovih dobara koji su spremni za daljnju distribuciju ili prodaju.

„Cilj ovog standarda je propisati računovodstveni postupak za utvrđivanje, obračunavanje i evidentiranje zaliha.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.1.) Glavna zadaća u računovodstvu zaliha je objediniti kompletne troškove koji su uključeni u proces stvaranja zaliha koji će se shvatiti kao imovina do trenutka priznavanja povezanih prihoda. Standard obuhvaća smjernice za utvrđivanje troškova i njihovo daljnje priznavanje kao rashod, uključujući bilo koje otpis do neto vrijednosti. Standard isto tako ukazuje na tehnike određivanja troškova koje se upotrebljavaju za utvrđivanje vrijednosti zaliha. Ovim standardom obuhvaćena su načela, pravila i metode za određivanje oblika zaliha, količine zaliha, njihovo priznavanje i dokumentiranje. (Prilagođeno prema: Hrvatski računovodstveni sustav (službeni tekstovi za Hrvatsku), 2008, str. 65.)

3.2. Pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha prema HSFI 10

Prema definiciji Standarda, „priznavanje je proces uvrštavanja stavke u bilancu, te u račun dobiti i gubitka, koja udovoljava definiciji elemenata financijskih izvještaja za njeno priznavanje.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.10.) Kako bi stavka bila priznata kao element financijskih izvještaja i bila priznata u iste treba ispuniti, odnosno zadovoljiti određene uvjete za priznavanje; postoji vjerojatnost da će buduće ekonomske koristi povezane s tom stavkom ulaziti u poduzeće ili izlaziti iz poduzeća te da stavka ima trošak ili vrijednost koja se može pouzdano izmjeriti. Prema tome, zalihe se priznaju u financijski izvještaj bilancu samo onda kada je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi pristizati poduzeću te onda kada se trošak ili vrijednost povezana sa zalihama može pouzdano izmjeriti. Uz to, nužno je da se zalihe nalaze u vlasništvu ili pod kontrolom poduzeća. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.12.)

Zalihe se prestaju priznavati u onom trenutku kada uvjeti priznavanja zaliha više ne vrijede, odnosno onda kada uvjeti više nisu zadovoljeni. To znači da poduzeće ne očekuje pritjecanje budućih ekonomskih koristi te da ne može više pouzdano mjeriti vrijednost zaliha. Zalihe se prestaju priznavati otuđenjem koje se ostvaruje prodajom trgovačkih roba ili gotovih proizvoda, darivanjem te rashodovanjem zaliha zbog uništenja, koje se može dogoditi uslijed nekih

elementarnih nepogoda; požara ili poplave. Prodaja zaliha evidentira se kao prihod u računu dobiti i gubitka zbog očekivanja budućih ekonomskih koristi. Nakon prodaje, knjigovodstvena vrijednost prodanih zaliha knjiži se kao rashod od prodaje u istom onom razdoblju u kojem su priznati prihodi od prodaje.

Slika 9 prikazuje primjer knjiženja prodaje zaliha gotovih proizvoda; početno stanje vrijednosti gotovih proizvoda u skladištu iznosi 2.000.000,00 kuna, 20.000 komada po 100 kuna. Poslovna promjena (1a) opisuje prodaju 900 komada proizvoda, izdan račun na 150.000,00 kuna od čega PDV po stopi od 25% iznosi 30.000,00 kuna. Promjena (1b) prikazuje isknjižene zaliha prodanih gotovih proizvoda u iznosu od 90.000,00 kuna, 900 komada po cijeni od 100 kuna. (Prilagođeno prema: Baica, 2017.) Prilikom završetka prodaje izdaje se izlazni račun, vidljivo u promjeni (1a), koji obuhvaća knjiženje potraživanja od kupaca uz obvezu za PDV te prihod od prodaje. Istovremeno se evidentira i razduženje zaliha za prodanu količinu na način da se umanja vrijednost konta proizvodi u skladištu i knjiži protustavka rashodi od prodaje odnosno troškovi prodanih zaliha gotovih proizvoda, prikazano promjenom (1b).

Slika 9: Knjiženje prodaje i razduženja zaliha

6300			
Proizvodi u skladištu			
So 2.000.000,00	90.000,00 (1b)		
1200 Potraživanja od kupaca u zemlji od prodaje proizvoda, roba i usluga		260030	
		PDV prema izdanim računima za isporuke tuzemnim kupcima - 25%	
(1a) 150.000,00			30.000,00 (1a)
700		7520	
Troškovi prodanih zaliha gotovih proizvoda iz skladišta		Prihod od prodaje proizvoda na domaćem tržištu	
(1b) 90.000,00			120.000,00 (1a)

Izvor: Baica, N., (2017.), Računovodstvo proizvodnje

3.3. Početno i naknadno vrednovanje zaliha prema HSFI 10

Prema Standardu zalihe se vrednuju odnosno mjere po troškovima nabave ili po neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome koja je od tih vrijednosti niža. Prilikom utvrđivanja troška zaliha u obzir se uzimaju svi troškovi nabave, troškovi konverzije i ostali troškovi nastali dovođenjem zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje. Trošak nabave utvrđuje se kao vrijednost novca ili novčanih ekvivalenata koji se treba platiti za stjecanje neke imovine u trenutku njezina stjecanja ili izgradnje. Fer vrijednost tumači se kao „iznos koji bi trebalo primiti za prodanu imovinu ili platiti za podmirenje obveze u uobičajenoj transakciji između sudionika na tržištu na dan mjerenja vrijednosti.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točke 10.5. i 10.6.) Kod troška nabave tj. prilikom njegova određivanja potrebno je uključiti kupovnu cijenu zaliha po kojoj je poduzeće nabavilo iste od dobavljača, uvozne carine te poreze izuzev onih koje se poslije mogu povratiti od poreznih vlasti, troškove koji se mogu direktno pridodati stjecanju zaliha trgovačke robe, materijala i usluga; troškove prijevoza, troškove rukovanja i druge troškove. Po utvrđivanju vrijednosti troška nabave oduzimaju se rabati i cassa sconto tj. trgovački i količinski popusti te druge slične stavke.

Troškovi konverzije odnose se na sve one troškove direktno povezane s proizvodima kao što su to troškovi direktnog rada i opći troškovi proizvodnje. Opći troškovi proizvodnje mogu se raspodijeliti na fiksne i varijabilne opće troškove proizvodnje koji su nastali konverzijom materijala u gotove proizvode. Fiksni opći troškovi proizvodnje su indirektni troškovi proizvodnog procesa koji ostaju fiksni, odnosno konstantni bez obzira na količinu proizvodnje. To znači da se fiksni opći troškovi proizvodnje ne mijenjaju ukoliko dođe do povećanja ili smanjenja proizvodnje. Fiksni troškovi proizvodnje mogu biti npr. trošak amortizacije, opći troškovi pogona, trošak održavanja građevinskih objekata i slično. Fiksni troškovi mogu se raspodijeliti na troškove konverzije na temelju normalnog kapaciteta proizvodnje koji označava „količinu proizvodnje koja se očekuje ostvariti u prosjeku tijekom određenog broja razdoblja ili sezona u normalnim uvjetima uzimajući u obzir planirano održavanje.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.20.) Onaj dio fiksnih troškova koji se ne može rasporediti na troškove konverzije priznaje se kao rashod razdoblja u kojem su nastali. Varijabilni opći troškovi proizvodnje su oni indirektni troškovi proizvodnje koji zavise o volumenu proizvodnje poduzeća odnosno koji rastu prilikom povećanja razine proizvodnje ili koji se smanjuju ukoliko dođe do pada proizvodnje. Primjer varijabilnih troškova su indirektni troškovi materijala i rada u pogonu. (Prilagođeno prema:

Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.16., 10.17., 10.18., 10.19.)

Ostali troškovi uvrštavaju se u trošak zaliha samo „u onoj mjeri u kojoj su stvarno nastali u svezi dovođenja zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje, kao npr. opći neproizvodni troškovi ili troškovi dizajniranja proizvoda za određene kupce.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.22.)

Troškovi posudbe, koji se odnose na troškove kamata i druge troškove koji nastaju na teret poduzeća u vezi posudbe izvora financiranja imovine, u biti se priznaju kao rashod razdoblja u kojem su nastali. Međutim, postoje slučajevi kada se troškovi posudbe mogu kapitalizirati kao dio troška nabave te imovine, ako postoji vjerojatnost pritjecanja budućih ekonomskih koristi za poduzeće od te imovine te se troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Ti slučajevi se događaju kada se troškovi posudbe mogu izravno pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji klasificirane imovine. Klasificirana imovina su zalihe koje zahtijevaju osjetno vremensko razdoblje, duže od jedne godine dana, za dovođenje u stanje koje je pogodno za prodaju. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.24.)

Oni troškovi koji se ne priznaju u trošak zaliha, već se priznaju kao rashod razdoblja u kojem su nastali su npr.

- neuobičajeni troškovi otpadnog materijala, rada ili drugih proizvodnih troškova,
- troškovi skladištenja samo onda kada nisu direktno povezani s proizvodnim procesom prije iduće proizvodne faze,
- administrativni opći troškovi koji ne pridonose dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje te
- troškovi prodaje. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.23.)

Osim po trošku nabave, postoje i druge tehnike za mjerenje troškova zaliha koje mogu biti po metodi standardnog troška ili po metodi trgovine na malo. Nužno je da se rezultati dobiveni ovim dvaju metodama budu približni onoj vrijednosti koja primjenjuje tehnike po trošku nabave. Metoda standardnog troška koristi se uobičajenim količinama materijala i rada, uobičajenom učinkovitosti i iskorištenosti kapaciteta. S druge strane, metoda trgovine na malo određuje troškove zaliha tako da se prodajna vrijednost zaliha umanjuje određenim postotkom bruto marže. Metoda trgovine na malo ne rijetko se upotrebljava kod mjerenja zaliha velike

količine proizvoda koji se brzo mijenjaju te koje imaju slične bruto marže. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.28.-10.30.)

Metode određivanja vrijednosti zaliha odnosno metode utroška nabavljenih zaliha u proizvodnji prema HSFI 10 uključuju metodu FIFO odnosno „prvi ulaz – prvi izlaz“ te metodu ponderirani prosječni trošak. Poželjno je od poduzeća da koristi istu metodu utvrđivanja vrijednosti zaliha kod svih zaliha iste vrste ili namjene. Metoda FIFO to jest metoda „prvi ulaz – prvi izlaz“ implicira proces u kojem se stavka zaliha koju je poduzeće prvo kupilo odnosno nabavilo prva upotrijebi u utrošku ili prva proda. To bi značilo da zalihe poduzetnika koje ostaju na skladištu na kraju poslovnog razdoblja su zapravo one zalihe koje su zadnje kupljene ili proizvedene. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točke 10.33. i 10.34.) Tako je na primjeru iz slike 10 vidljivo kako do 2.1. 2019. poduzeće ima na skladištu nabavljeno 125 komada neke vrste zaliha s time da prvih 25 komada vodi se po jediničnoj cijeni od 1,80 kune dok drugih 100 komada je nabavljeno po jediničnoj cijeni od 2,00 kune. 4.1.2019. dolazi do prodaje odnosno utroška zaliha od 40 komada. Prema tome, kako nalaže FIFO metoda, prvih 25 komada će se prodati ili utrošiti po jediničnoj cijeni 1,80 kuna, a preostalih 15 komada po cijeni od 2,00 kune jer se utrošila potpuna količina zaliha koja se prvotno nabavila, dakle 25 komada po jediničnoj cijeni 1,80 kuna. Zbog toga što je poduzeće utrošilo više od 25 komada, ostalih 15 komada od mogućih 40 koji se trebaju utrošiti se evidentiraju po cijeni s kojom su nabavljene druge po redu zalihe tj. cijeni od 2,00 kune po komadu.

Slika 10: Primjer metode FIFO

Valuation of traded goods for month of January 2019;									
Date	Purchases			Sales			Balance		
	Qty	Per unit	Total	Qty	Per unit	Total	Qty	Per unit	Total
Opening stock							25	1.80	45
2nd January	100	2.00	200				25	1.80	45
							<u>100</u>	<u>2.00</u>	<u>200</u>
4th January				40	25*1.80 15*2.00	75	85	2.00	170
6th January	30	2.10	63				85	2.00	170
							<u>30</u>	<u>2.10</u>	<u>63</u>
7th January				100	85*2.00 15*2.10	202	15	2.10	32
15th January	35	2.50	88				15	2.10	32
							<u>35</u>	<u>2.50</u>	<u>88</u>
22nd January	55	2.30	127				15	2.10	32
							35	2.50	88
							<u>55</u>	<u>2.30</u>	<u>127</u>
27th January				25	15*2.10 10*2.50	57	25	2.50	63
							<u>55</u>	<u>2.30</u>	<u>127</u>
31st January				35	25*2.50 10*2.30	86			
Total/Balance	245		522	200		419	45	2.30	104

Cost of goods sold

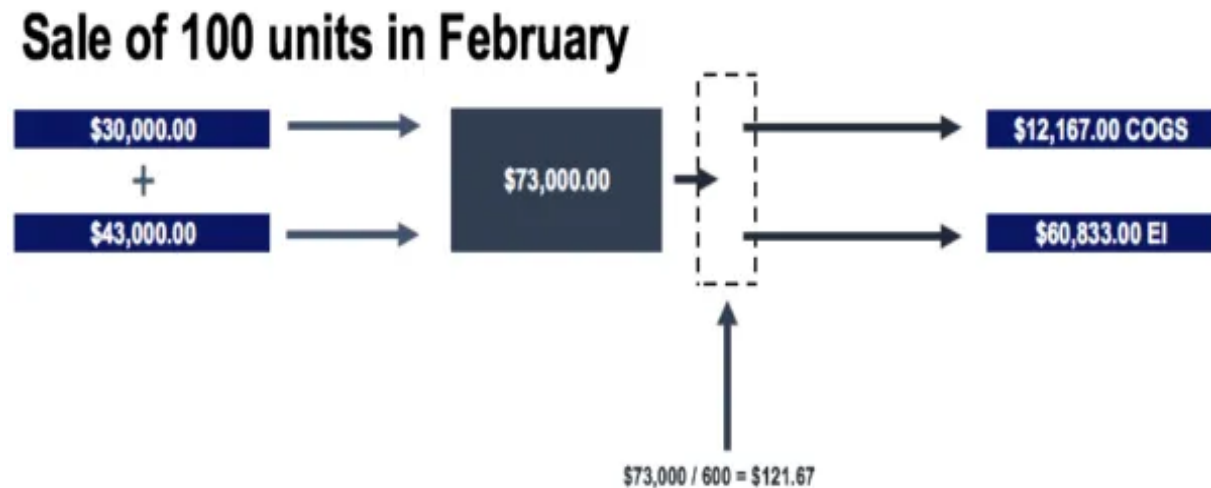
Stock in hand

Izvor: FIFO vs. LIFO, dostupno na: <https://www.termcompared.com/difference-between-fifo-and-lifo/> (18.6.2022.)

Kao jedna od metoda utroška zaliha, metoda ponderiranog prosječnog troška uključuje proces kojim se trošak neke vrste zaliha utvrđuje temeljem ponderiranog prosječnog troška svih zaliha na početku razdoblja te troška sličnih zaliha koje su kupljene ili proizvedene u tom razdoblju. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.35.) „Prosjeck se može izračunati periodički ili po zaprimanju svake dodatne pošiljke ovisno o uvjetima u kojima poduzetnik posluje. (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.35.) Slika 11 pobliže pojašnjava metodu ponderiranog prosječnog troška na primjeru poduzeća koje ima sljedeće podatke o zalihama: početne zalihe - 300 komada po jediničnoj cijeni od 100, 15.1. kupilo je 100 komada po cijeni od 130 kuna što je 13.000 kuna, 9.2. poduzeće je kupilo još 200 komada po cijeni od 150 kuna što iznosi 30.000 kuna, 28.2. prodaje, odnosno ide utrošiti 100 komada. Da bi se izračunao ponderirani prosječni trošak prvo treba ustanoviti stanje na zalihama koje kada se zbroju troškovi početnog stanja s troškovima kupljenih zaliha iznosi 73.000 kuna. Tu vrijednost je potrebno podijeliti s do tada nabavljenom količinom zaliha koja iznosi 600

komada. Ponderirani prosječni trošak iznosi 121,67 kunu koji kada se pomnoži s utrošenih 100 komada iznosi 12.166,67 kuna.

Slika 11: Primjer metode ponderiranog prosječnog troška

Izvor: Weighted average cost method, dostupno na: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/weighted-average-cost-method/> (18.6.2022.)

Kao drugi način vrednovanja zaliha, „neto utržiiva vrijednost je procijenjena prodajna cijena u toku redovnog poslovanja umanjena za procijenjene troškove dovršenja i procijenjene troškove koji su nužni za obavljanje prodaje.“ (Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točka 10.4.) Neto utržiiva vrijednost je zapravo iznos kojeg poduzeće planira ostvariti u trenutku prodaje zaliha tijekom redovnog poslovnog ciklusa. Ukoliko, tijekom procjene neto utržive vrijednosti, poduzeće utvrdi kako je knjigovodstvena vrijednost zaliha po kojoj poduzeće vodi zalihe u poslovnim knjigama veća od procijenjene neto utržive vrijednosti, potrebno je provesti otpis vrijednosti zaliha do njihove neto utržive vrijednosti. Okolnosti zbog kojih neto utržiiva vrijednost može biti manja od knjigovodstvene vrijednosti su slučajevi kada su zalihe oštećene, zastarjele, kada im je istekao rok trajanja, kada se smanji prodajna cijena zaliha i slično. Takvo umanjnje zaliha, odnosno vrijednosno usklađenje priznaje se kao rashod, odnosno gubitak tek onda kada dođe do otuđenja ili uništenja zaliha. S tim rečeno, poduzeće „na primjer, saznaje kako su se nabavljene zalihe materijala A u vrijednosti od 25.000,00 kuna oštetile zbog poplave te nakon utvrđivanja neto utržive vrijednosti koja se procjenjuje na 18.000,00 kuna poduzeće provodi vrijednosno usklađivanje zaliha materijala A u iznosu od 7.000,00 kuna obzirom je knjigovodstvena vrijednost veća od neto utržive vrijednosti, kao što je vidljivo na slici 12.

Slika 12: Knjiženje vrijednosnog usklađenja zaliha materijala A

Zalihe materijala A		Ispravak vrijednosti zaliha materijala A		Rashodi od vrijednosnog usklađenja zaliha materijala A	
S° 25.000			7.000 (1)	(1) 7.000	

Izvor: Izrada autora

Naime, procjena neto utržive vrijednosti vrši se svakog sljedećeg razdoblja. Ukoliko dođe do povećanja procjene neto utržive vrijednosti, poduzeće ukida gubitak od umanjenja vrijednosti zaliha te se knjiži prihod uz istovremeno povećanje zaliha, do visine prethodno priznatog rashoda. (Prilagođeno prema: Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, NN 86/15, točke 10.37. i 10.40.)

4. RAČUNOVODSTVENI TRETMAN ZALIHA PREMA MEĐUNARODNOM STANDARDU FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA (MSFI ZA MSP) 13 – ZALIHE

4.1. Pojmovno određenje zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe

Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća (MSFI za MSP) donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde te novo osnovani Međunarodni odbor za standarde održivosti. Projekt razvijanja MSFI za MSP pokrenut od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde započeo je prvenstveno iz sljedećih razloga:

- „Financijske institucije daju inozemne zajmove i djeluju multinacionalno. U većini nadležnosti, više od polovice svih malih i srednjih poduzeća, uključujući i one vrlo male primaju kredite od banki. Bankari se oslanjaju na financijska izvješća u donošenju odluka o kreditiranju te kod utvrđivanja uvjeta i kamatnih stopa.
- Dobavljači žele procijeniti financijsko zdravlje kupaca u drugim zemljama prije nego što prodaju robu i usluge na kredit
- Agencije za kreditni rejting nastoje ujednačeno razvijati inozemne rejtinge. Banke i druge institucije koje djeluju preko granice često razvijaju rejtinge na način sličan agencijama za kreditni rejting. Prijavljene financijske brojke su ključne za proces rejtinga.
- Mnoga mala i srednja poduzeća imaju inozemne dobavljače i koriste njihove financijske izvještaje kako bi procijenili izgled održivog dugoročnog poslovnog odnosa
- Poduzeća rizičnog kapitala osiguravaju financiranje malim i srednjim inozemnim poduzećima
- Mnoga mala i srednja poduzeća imaju vanjske investitore koja nisu uključena u svakodnevno upravljanje u subjektu. Globalni računovodstveni standardi za financijska izvješća opće namjene i rezultirajuća usporedivost su posebno važni kada se ti vanjski dobavljači nalaze u drugoj nadležnosti od subjekta i kada imaju interese u druga mala i srednja poduzeća.“ (Mamić Sačer, Smrekar, Žager, 2009, str. 20. – 21.)

Cilj MSFI-ija za MSP je stvoriti odnosno razviti standarde koji donose transparentnost, odgovornost i produktivnost na financijskim tržištima na globalnoj razini. (Prilagođeno prema:

International Financial Reporting Standards – about us) Njihovim radom su u službi javnog interesa na način da njeguju povjerenje, rast i dugoročnu financijsku sigurnost u svjetskom gospodarstvu. (Prilagođeno prema: International Financial Reporting Standards – about us)

Prednosti koje donose MSFI za MSP su:

- „međunarodna usporedivost financijskih izvještaja velikog broja poslovnih subjekata
- mobilnost računovodstvenih i revizijskih usluga unutar Europske Unije
- pružanje usklađenijih informacija zbog kojih bi investitori, poslovni partneri i vjerovnici trebali imati više koristi
- korištenje istog računovodstvenog jezika za prijenos informacija
- podrška koju standardi daju pripremama za konsolidirane izvještaje
- olakšavanje vanjske trgovine, stranih spajanja i akvizicije, i međunarodnog rasta poduzeća
- povećanje povjerenja u financijsko izvještavanje i zadovoljenje potreba korisnika financijskih izvještaja“ (Sava, Marza, Esanu, 2013, str. 715.)

MSFI za MSP odražavaju pet vrsta pojednostavljenja u odnosu na potpune međunarodne standarde financijskog izvještavanja:

- „neke teme iz MSFI-ja su izostavljene jer nisu relevantne za tipična mala i srednja poduzeća,
- neke opcije računovodstvenih politika u MSFI-jima nisu dopuštene jer su dozvoljene pojednostavljene metode politika za mala i srednja poduzeća,
- mnoga načela priznavanja i mjerenja koja su sadržana u MSFI-jima su pojednostavljena,
- potrebno je iznimno manje objava,
- tekst MSFI-ja prepravljen je na „običnom engleskom“ zbog lakšeg razumijevanja i prijevoda.“ (The IFRS for SME-s Accounting Standard – about, 2015.)

MSFI za MSP ne razlikuju se mnogo u odnosu na cjelovite Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Razlike se mogu vidjeti u kvantiteti obzirom se opseg standarda

smanjio za 90%. Isto tako, razlike između standarda vidljive su i kod odabira tema koje nisu značajne za mala i srednja poduzeća kao što su zarade po dionici, financijsko izvještavanje za razdoblje tijekom godine, računovodstveni tretman imovine namijenjene prodaji. Neke od računovodstvenih politika više nisu dozvoljene Međunarodnim standardom financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća zbog toga što su dopuštene primjene samo najjednostavnijih metoda. Pojednostavljaju se pravila priznavanja i mjerenja kao i umanjeni zahtjevi objavljivanja. (Prilagođeno prema: Smrekar, 2009, str. 94.) Također prilikom obračuna i izvještavanja o zalihama, glavna razlika u odnosu na originalne Međunarodne standarde financijskog izvještavanja je standard troškovi posudbe. MRS 23 - troškovi posudbe zahtijeva da se troškovi posudbe koji se direktno mogu pripisati stjecanju, izgradnji ili proizvodnji kvalificirane imovine, uključujući neke zalihe, kapitaliziraju kao dio nabavne vrijednosti imovine. Međutim, MSFI za MSP 25 - troškovi posudbe zahtijeva da se takvi troškovi knjiže na teret rashoda razdoblja. (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 25.2.)

MSFI za MSP 13 – zalihe fokusira se na priznavanja, mjerenje te objavljivanje zaliha. Cilj ovog standarda je propisati računovodstveni tretman zaliha. Glavno pitanje koje se postavlja u vezi računovodstva zaliha je kako odrediti iznos troška zaliha koji se treba priznati kao imovina i prenijeti sve dok se takvi troškovi ne priznaju u račun dobiti i gubitka, što je obično u trenutku kada se priznaju i povezani prihodi. Ovim standardom pružaju se smjernice za utvrđivanje troška zaliha i njegovo naknadno priznavanje kao rashod, uključujući bilo koji otpis do procijenjene prodajne cijene umanjene za troškove dovršetka i prodaje, odnosno neto utržive vrijednosti. Štoviše, standard daje smjernice o načinima mjerenja troškova kod dovođenja zaliha na njihovo sadašnje mjesto i stanje. Isto tako standardom su objašnjeni i načini alokacije odnosno raspodjele zajedničkih troškova na zajedničke proizvode i nusproizvode. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As)

Standardom se definira djelokrug tj. definira se koja točno imovina čini zalihe poduzeća, a koje to zalihe odnosno imovina se ne analiziraju pod ovim standardom. Sukladno tome, MSFI za MSP 13 određuje zalihe kao imovinu:

- „koja se drži za prodaju u redovnom tijeku poslovanja,
- u procesu proizvodnje za takvu prodaju ili
- u obliku materijala ili dijelova zaliha koji će biti utrošeni u procesu proizvodnje ili u postupku pružanja usluga.“ (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.1.)

Standard definira zalihe kao imovinu, dok imovinu tumači kao resurs kojim upravlja poduzeće koji je rezultat njegovih prošlih poslovnih događaja i od kojih se očekuje da će buduće ekonomske koristi pritijecati u poduzeće. Standard navodi da poduzeća koja se bave proizvodnjom općenito kategoriziraju svoje zalihe kao:

- gotova dobra – imovina koja se drži za prodaju u redovnom poslovnom ciklusu,
- nedovršenu proizvodnju – sredstva u procesu proizvodnje za takvu prodaju,
- zalihe potrošnog materijala – imovina u obliku zaliha za potrošnju u procesu proizvodnje,
- sirovine – sredstva u obliku materijala koji će se potrošiti u postupku proizvodnje.

Ovaj standard označava zalihe kao kratkotrajnu imovinu jer se zalihe potrošnog materijala i sirovine očekuju utrošiti unutar normalnog radnog ciklusa, a gotovi proizvodi se drže prvenstveno zbog prodaje kupcima. Postoji imovina kao što su to rezervni dijelovi, oprema u stanju pripravnosti i oprema za servisiranje koja, ako se ne mogu klasificirati pod definicijom nekretnina, postrojenja i opreme, se ubraja pod zalihe.

Promjene fer vrijednost očituju se u računu dobiti i gubitka ili kao prihod ili kao rashod ovisno o tome kako se promjena kreće tj. je li se povećava ili smanjuje.

4.2. Pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe

Kao što je već navedeno, priznavanje je postupak unošenja stavki u financijske izvještaje tj. u bilancu i račun dobiti i gubitka, koji moraju zadovoljiti definiciju elementa financijskih izvještaja za njeno priznavanje. Elementi financijskih izvještaja dijele se na imovinu, obveze kapital ako je u pitanju bilanca ili prihode i rashode te dobit ili gubitak koji se odnose na račun dobiti i gubitka. Već je utvrđeno da su zalihe imovina poduzeća, još preciznije kratkotrajna imovina. Uvjeti koji moraju biti ispunjeni da se neka stavka prizna kao imovina poduzeća, to jest da se zalihe priznaju kao imovina u bilanci ili računu dobiti i gubitka su:

- zalihe su pod kontrolom ili u vlasništvu poduzeća kao rezultat prošlih poslovnih događaja,
- očekuje se da će buduće ekonomske koristi zaliha pritijecati u poduzeće te
- njihova se vrijednost ili trošak može pouzdano izmjeriti ili izračunati.

Buduće ekonomske koristi će pritijecati u poduzeće odnosno ono će ostvarivati novčane primitke kao rezultat korištenja ili trgovanja zalihama. Standard nudi razne metode mjerenja troška tj. vrijednosti zaliha koje mogu dovesti do pouzdanih rješenja.

Zalihe se prestaju priznavati onog trenutka kada nisu više u mogućnosti zadovoljavati kriterije tj. pravila priznavanja. To znači da poduzeće ne očekuje pritijecanje budućih ekonomskih koristi od te imovine odnosno zaliha ili da se vrijednost zaliha ne može pouzdano izmjeriti ili pak da zalihe nisu u vlasništvu ili pod kontrolom poduzeća. Imovina poduzeća, odnosno zalihe se prestaju priznavati u trenutku otuđenja te imovine to jest zaliha. Otušenje se može dogoditi na više načina; rashodovanjem, darivanjem ili prodajom zaliha. Poduzetnik rashoduje zalihe zbog uništenja od elementarnih nepogoda ili zbog kvarenja. U trenutku kada su zalihe prodane, poduzeće treba priznati njihovu knjigovodstvenu vrijednost kao rashod razdoblja u kojemu je priznat i povezani prihod od prodaje.

4.3. Početno i naknadno vrednovanje zaliha prema MSFI za MSP 13 – Zalihe

Kako navodi standard, poduzeće svoju imovinu zapravo zalihe vrednuje odnosno mjeri po nižoj vrijednosti između troška nabave ili procijenjene prodajne cijene umanjene za troškove prodaje tj. neto utržive vrijednosti. Prilikom utvrđivanja troška zaliha, u iznos je potrebno uključiti sve troškove nabave, troškove konverzije i sve druge troškove vezane uz dovođenje zaliha do njihovog sadašnjeg mjesta i stanja. Trošak nabave čine nabavna cijena to jest kupovna cijena, uvozne carine i nepovratni porezi, osim onih koje poduzeće može naknadno naplatiti od poreznih tijela, te troškovi transporta, rukovanja i ostali troškovi koji se mogu izravno pripisati stjecanju odnosno nabavi robe, proizvoda, materijala i usluga. Nepovratni porezi koji proizlaze iz kupnje zaliha smatraju se dijelom troška imovine, odnosno zaliha jer se smatraju troškovima koji su direktno povezani uz njezino stjecanje. S druge strane, povratni ili prenosivi porezi nisu dio troška zaliha. Primjer takvog poreza, u nekim državama, je ulazna vrijednost poreza na dodanu vrijednost od nabave koji se prebija s izlaznim porezom na dodanu vrijednost od prodaje. Rabati te drugi količinski i trgovinski popusti oduzimaju se kod određivanja troška nabave. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točke 13.6. i 13.7.)

Troškovi konverzije zaliha obuhvaćaju troškove direktno povezane s jedinicama proizvodnje, kao što su to troškovi direktnog rada te opći troškovi proizvodnje koji nastaju pretvorbom pojedinih materijala ili grupe materijala u gotove proizvode. Opći troškovi proizvodnje mogu

se podijeliti na fiksne i varijabilne opće troškove proizvodnje. Fiksni opći troškovi proizvodnje su indirektni troškovi proizvodnje koji ostaju fiksni tj. konstantni, odnosno ne reagiraju na promjene u proizvodnji. To znači da se ti fiksni troškovi ne mijenjaju usporedno s promjenama obujma proizvodnje, odnosno ostaju isti s bilo kojom promjenom u proizvodnji. Neki od primjera fiksnih općih troškova proizvodnje su trošak amortizacije, trošak održavanja proizvodnih zgrada i proizvodne opreme, te troškovi upravljanja i administrativni troškovi. Varijabilni opći troškovi proizvodnje su indirektni troškovi proizvodnje koji se, za razliku od fiksnih troškova, mijenjaju sukladno promjenama u obujmu proizvodnje. Drugim riječima, kako se povećava opseg proizvodnje tako rastu i varijabilni troškovi, odnosno u slučaju pada proizvodnje varijabilni troškovi se smanjuju. Indirektni troškovi materijala i indirektni troškovi rada neki su od primjera varijabilnih općih troškova proizvodnje. Fiksni se troškovi proizvodnje raspoređuju na troškove konverzije temeljem normalnog kapaciteta proizvodnje. Normalni kapacitet proizvodnje označava proizvodnju koja se uobičajeno može realizirati prosječno za vrijeme određenog broja razdoblja ili sezona pri tipičnim uvjetima rada, imajući na umu stvoreni gubitak kapaciteta koji je nastao kao posljedica planiranog održavanja. Vrijednost fiksnih općih troškova proizvodnje po jedinici proizvoda se ne povećava kao posljedica smanjenja proizvodnje. Onaj dio fiksnih općih troškova proizvodnje koji se ne može rasporediti na troškove konverzije, priznaje se kao rashod razdoblja u kojem je nastao. Varijabilni opći troškovi proizvodnje se alociraju pojedinačno po proizvodu temeljem stvarne iskorištenosti proizvodnih kapaciteta. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.9.)

Ostali troškovi koji ulaze u trošak zaliha su troškovi koje poduzetnik treba samo do one mjere do koje su stvarno nastali vezano uz dovođenje zaliha do sadašnjeg mjesta i stanja. uključiti u trošak zaliha.

Postoje slučajevi kada proizvodni proces može uroditi istovremenom proizvodnjom više proizvoda. Ti su slučajevi česti kod proizvodnje zajedničkih proizvoda ili nusproizvoda. Standard definira načine kada troškove sirovina i troškove konverzije nije moguće individualno odrediti pa se kao takvi raspoređuju među proizvodima. „Raspoređivanje se može temeljiti primjerice, na relativnoj vrijednosti prodaje svakog proizvoda ili u fazi proizvodnog procesa u kojoj je proizvode moguće zasebno identificirati ili na završetku proizvodnje.“ (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.10.) Kod većine poduzetnika, nusproizvodi su po svojoj prirodi beznačajni pa se kao takvi trebaju mjeriti sukladno prodajnoj cijeni umanjenoj za

troškove dovršetka i prodaje, a čija se vrijednost oduzima od troška osnovnog proizvoda. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.10.)

Standardom su definirani i troškovi koji nisu uvršteni u trošak zaliha odnosno „troškovi koji se isključuju iz troška zaliha i priznaju kao rashod razdoblja u kojem su nastali:

- neuobičajeni iznosi otpadnog materijala, rada ili drugih proizvodnih troškova,
- troškovi skladištenja, osim ako nisu nužno sastavni dio proizvodnog procesa prije iduće proizvodne faze,
- administrativni opći troškovi koji ne doprinose dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i sadašnje stanje i
- troškovi prodaje.“ (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.13.)

U Standardu je posebno istaknut trošak poljoprivrednog proizvoda koji je plod biološke imovine u smislu da je poduzeće poljoprivredni proizvod ubrao kao plod od svoje biološke imovine jer se ova vrsta zaliha početno mjeri po fer vrijednosti umanjenoj za procijenjene troškove prodaje u trenutku žetve. Ova fer vrijednost predstavlja trošak zaliha na taj datum. Proizvođač koji mjeri poljoprivredne proizvode po fer vrijednost, njene promjene uključuje u dobit ili gubitak razdoblja u kojem je došlo do promjene fer vrijednosti. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.15.)

MSFI za MSP 13 navodi isto tako i tehnike za mjerenje troška zaliha. Tehnike koje se obuhvaćene ovim standardom su metoda standardnog troška, metoda trgovine na malo. Poduzeće koristi navedene metode za mjerenje troška zaliha samo onda kada su njihovom upotrebom dobivaju rezultati tj. iznosi koji su približni onom dobivenom prema trošku nabave. Propusti ili pogrešna iskazivanja stavki su značajna ako pojedinačno ili kolektivno utječu na poslovne odluke pojedinih korisnika donesenih temeljem pogrešno iskazanih financijskih izvještaja. Metoda standardnog troška koristi se tipičnom količinom materijala te potrošnog materijala, rada, tipičnom učinkovitošću i iskorištenošću pojedinih kapaciteta. Metoda trgovine na malo odnosi se na mjerenja zaliha tako da se prodajna vrijednost zaliha umanjuje za primjereni postotak bruto marže. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.16.)

Standardom se određuju i metode odnosno formule troška zaliha. Poduzeće bi trebalo mjeriti trošak zaliha koristeći jednu od ove dvije metode; FIFO ili „prvi ulaz prvi izlaz“ metoda te

metoda ponderiranog prosječnog troška. Za zalihe iste vrste i namjene poduzetnik bi trebao koristiti istu metodu troška zaliha. Metoda FIFO je proces u kojem zaliha koja je prva nabavljena bude i prva utrošena zaliha. Drugim riječima, prilikom prodaje odnosno utroška zaliha prvo se upotrebljava zaliha koja je na početku nabavljena to jest njena cijena se koristi prilikom utvrđivanja vrijednosti zaliha koje se u procesu utroška. Metoda ponderiranog prosječnog troška djeluje na način da se vrijednost troška zaliha određuje na temelju ponderiranog prosječnog troška zaliha na početku razdoblja i bilo koji drugih troškova zaliha kupljenih ili proizvedenih tijekom tog razdoblja. Ovim standardom zabranjena je LIFO metoda troška zaliha odnosno metoda „zadnji ulaz prvi izlaz“.

Revidiranjem MRS 2 – Zalihe 2003. godine, LIFO je izričito zabranjen kao metoda vrednovanja zaliha. Ta odluka bila je odgovor na promjenu MSFI-ija kod koje se umjesto na račun dobiti i gubitka, standardi usredotočuju na bilancu. Dok se pristup računu dobiti i gubitka fokusira na iznose na kraju razdoblja, pristup bilanci se odnosi na stanja računa na dnevnoj bazi. Pristup bilance zahtjeva da brojke tj. pozicije u financijskim izvještajima predstavljaju najrelevantnije informacije što se tiče vremena. Dakle, ovaj pristup naglašava trenutne tržišne uvjete za bilancu. Budući da LIFO utroši zadnju nabavljenu zalihu kao trošak prodaje, proizlazi da se preostale zalihe sastoje od najstarijih nabavki. Ovo se smatra zastarjelom informacijom za MSFI standarde i ne smatraju je relevantnom za financijske izvještaje, stoga je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde zabranio LIFO metodu mjerenja zaliha. (Prilagođeno prema: Reineking, C., Chamberlain, D. H., Rudolph, H. R., Murphy Smith, L., 2012, str. 7.)

Standardom je propisano umanjenje vrijednosti zaliha koje zahtjeva od poduzetnika da završetkom pojedinog izvještajnog razdoblja procijeni je li došlo do umanjivanja vrijednosti zalihama zbog primjerice narušavanja kvalitete, starenja ili pada prodajne cijene. Ako je nekoj stavki umanjena vrijednost zaliha traži se od subjekta da mjeri zalihe po prodajnoj cijeni umanjenoj za troškove dovršetka i troškove prodaje, tj. po neto utrživoj vrijednosti te da prizna gubitke od umanjenja vrijednosti. Isto tako se, u određenim uvjetima, od subjekta nalaže ukidanje ranije provedenih umanjenja vrijednosti. (Prilagođeno prema: IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, točka 13.19.)

5. USPOREDBA NACIONALNIH I MEĐUNARODNIH STANDARDA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA ZA MALA I SREDNJA PODUZEĆA NA PRIMJERU RAČUNOVODSTVENOG TRETMANA ZALIHA – ANALIZA SLUČAJA

5.1. Računovodstveni tretman zaliha na primjeru malog poduzeća koje je obvezno primjenjivati Hrvatske standarde financijskog izvještavanja

Do trenutka kada je propisana obveza primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja za sve poduzetnike osim za velika poduzeća te poduzeća čije su dionice ili dužnički vrijednosni papiri uključeni ili se obavlja priprema za njihovo uključivanje na organizirano tržište vrijednosnih papira, „de facto“ sva poduzeća primjenjivala su Međunarodne standarde financijskog izvještavanja (prilagođeno prema: Mamić Sačer, Posavec, 2012. str. 546. - 547.). Obveznici primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja su mikro, mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Kako nalaže Zakon o računovodstvu, mala poduzeća, odnosno pravne osobe su poslovni subjekti koji raspolažu s prosječnim brojem zaposlenih do 50 radnika na godišnjoj bazi, ostvaruju ukupne prihode u iznosu do 60.000.000,00 kuna te imaju iznos ukupne aktive do 30.000.000,00 kuna. Mala, kao i mikro, poduzeća dužna su objavljivati temeljna financijska izvješća; bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke uz financijske izvještaje. Malo poduzeće koje je obvezno primjenjivati Hrvatske standarde financijskog izvještavanja te čiji će se računovodstveni tretman zaliha analizirati kao dio analize slučaja je društvo s ograničenom odgovornošću Novi pogled iz Bjelovara.

Poduzeće Novi pogled osnovano je 2008. godine u Bjelovaru. Oblik organiziranja ovog poduzeća je društvo s ograničenom odgovornošću. Primarna poslovna djelatnost pod kojom je ovo poduzeće registrirano je proizvodnja metalnih konstrukcija i njihovih dijelova. Poduzeće Novi pogled nalazi se u privatnom vlasništvu. Temeljni kapital poduzeća financiran je 100% domaćim kapitalom te iznosi 289.000,00 kuna. Prosječni broj zaposlenih u poduzeću Novi pogled je 13 radnika, što zadovoljava kriterij klasifikacije koji glasi da prosječni broj radnika kod malih poduzeća bude viši od 10, a manji ili jednak 50. Poslovni subjekt zadovoljava i druga dva kriterija klasifikacije malih poduzeća, odnosno kriterij ukupnih prihoda te kriterij ukupne aktive. Prema zadnjim dostupnim podacima vidljivim u Registru godišnjih financijskih izvještaja za poduzeće Novi pogled, ostvareni ukupni prihodi u 2021. godini iznosili su 6.353.356,00 kuna što je više od 5.200.000 kuna koja je gornja granica ostvarenih ukupnih prihoda za klasifikaciju mikro poduzeća. Ukupna aktiva poduzeća prema financijskom izvještaju bilanci u 2021. godini iznosila je 6.169.496,00 kuna, znatno više od kriterija klasifikacije koji glasi da ukupna aktiva poduzeća treba premašiti iznos od 2.600.000,00 kuna

kako bi bio kategoriziran kao malo poduzeće. Valja spomenuti kako su se ukupni prihodi poduzeća u 2021. godini povećali u odnosu na prethodnu, 2020. godinu, za 402.177,00 kuna, odnosno 6,76% što je dobro za poduzeće s obzirom da je 2020. godina bila godina pandemije Covid-a 19 te godina u kojoj je započela korona kriza. Isto tako, ukupna aktiva poduzeća u 2021. godini se povećala u odnosu na prethodnu 2020. godinu za 190.222,00 kune ili 3,18%. Analizirajući poduzeće i njegove financijske izvještaje, može se reći da poduzeće dobro posluje te da je likvidno i da posluje s radnim kapitalom obzirom mu je kratkotrajna imovina veće od kratkoročnih obveza što pokazuje koeficijent tekuće likvidnosti koji iznosi 1,34. On govori kako poduzeće može 1,34 puta pokriti svoje kratkoročne obveze kratkotrajnom imovinom. Promatrajući koeficijent obrtaja ukupne imovine koji iznosi 1,03 vidi se da poduzeće može svu svoju imovinu „obrnuti“ jednom u razdoblju od godine dana. Pregledavajući strukturu bilance i utvrđujući udjele pojedinih stavki bilance može se zaključiti kako su zadovoljena zlatna pravila financiranja. Dakle, udio dugotrajne imovine u ukupnoj imovini iznosi 61.88% te je ista pravilno financirana iz kvalitetnih dugoročnih tuđih te vlastitih izvora imovine, odnosno dugoročnih obveza i kapitala čiji udjeli u ukupnoj imovini iznose 38.15% te 30.88%. Isto tako kratkotrajna imovina s udjelom od 38.12% financirana je kratkoročnim obvezama poduzeća čiji udio u ukupnoj imovini iznosi 28.52%.

Bilješke uz financijske izvještaje su temeljni financijski izvještaji koji nude dodatne podatke i informacije kao i objašnjenja pojedinih stavki i pozicija u bilanci i računu dobiti i gubitka. Vezano za zalihe, u bilješkama se mogu pronaći informacije o računovodstvenim politikama korištenim za zalihe. Poduzeće Novi pogled u svojim bilješkama uz financijske izvještaje daje pojašnjenje o vrstama i iznosu zaliha koje ima u svom vlasništvu. Zalihe poduzeća Novi pogled uključuju zalihe sitnog inventara, auto guma, ambalaže te trgovačke robe. Poduzeće prema bilanci iz 2021. godine raspolaže sa zalihama u iznosu od 364.899,00 kuna koje dijeli na zalihe sirovina i materijala u iznosu od 185.712,00 kuna te na dugotrajnu imovinu namijenjenu prodaji u iznosu od 179.187,00 kuna (tablica 6).

Tablica 6: Podjela zaliha za poduzeće Novi pogled

Opis	31.12.2020.	31.12.2021.	Indeks 2021/2020
Sirovine i materijal	148.428 kn	185.712 kn	125,12
Proizvodnja u tijeku	- kn	- kn	
Gotovi proizvodi	- kn	- kn	
Trgovačka roba	- kn	- kn	
Predujmovi za zalihe	- kn	- kn	
Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	179.187 kn	179.187 kn	100,00
Biološka imovina	- kn	- kn	
UKUPNO	327.615 kn	364.899 kn	

Izvor: RGFI, bilješke uz financijske izvještaje, 2020., Novi pogled d.o.o.

Još dodatnih informacija o zalihama koje bilješke uz financijske izvještaje nude o ovom poduzeću su računovodstvene politike koje primjenjuje kod mjerenja zaliha. Zalihe se mjere po trošku nabave, odnosno neto utrživoj vrijednosti, u ovisnosti o tome koja je vrijednost niža, sukladno Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja. Poduzeće obračunava zalihe tj. obračunava utrošak zaliha po metodi prosječnih ponderiranih cijena. Knjigovodstveni iznos zaliha, odnosno vrijednost zaliha koja se knjiži tj. evidentira u poslovnim knjigama poduzeća priznaje se kao rashod u onom razdoblju kada su se te zalihe i prodane ili su izuzete. Poduzeće Novi pogled isto tako, otpisuje svoje zalihe sitnog inventara i zalihe auto guma prilikom stavljanja u upotrebu u 100%- tnom iznosu.

5.2. Računovodstveni tretman zaliha na primjeru malog poduzeća koje je obvezno primjenjivati Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća

Međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća definiraju mala i srednja poduzeća kao poslovne subjekte koji: „nemaju javnu odgovornost i objavljuju financijske izvještaje opće namjene za vanjske korisnike. Primjeri vanjskih korisnika obuhvaćaju vlasnike koji nisu uključeni u upravljanje poslovanjem, postojeće i potencijalne vjerovnike i agencije za kreditni rejting.“ (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, Module 1 – Small and Medium - sized Entities, točka 1.2.) Sukladno definiciji malih i srednjih poduzeća prema Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća,

postavljeni kriteriji su kvalitetnog karaktera za razliku od onih koji su navedeni u Zakonu o računovodstvu na temelju kojeg su objavljeni Hrvatski standardi financijskog izvještavanja, koji su kvantitativnog karaktera. Smatra se da su poduzeća koja imaju javnu odgovornost ona poduzeća „ako:

- se njegovim dužničkim instrumentima ili instrumentima kapitala trguje na javnom tržištu ili je u procesu izdavanja takvih instrumenata za trgovinu na javnom tržištu (domaćoj ili inozemnoj burzi, neslužbenoj burzi (OTC tržište), uključujući i lokalna i regionalna tržišta), ili
- drže sredstva u fiducijarnom svojstvu za širu grupu vanjskih strana kao jedan od svojih primarnih poslova. Ovo je tipično slučaj sa bankama, kreditnim zadrugama, osiguravajućim društvima, brokerima/dilerima vrijednosnih papira, uzajamnim ili zajedničkim fondovima i investicijskim bankama.“ (IFRS for SMEs Standard (2015.), Q&As, Module 1 – Small and Medium - sized Entities, točka 1.3.)

Međutim, kod većine stručne te znanstvene literature, prvi kriterij definiranja malih i srednjih poduzeća, odnosno kriterij “ koji nemaju javnu odgovornost“ smatra se da je neodređen jer se pod tim pojmom može podrazumijevati široki raspon korisnika standarda, od multinacionalnih poduzeća do malih obiteljskih poduzeća kod kojih nije razdvojena funkcija upravljanja od funkcije vlasništva. (Prilagođeno prema: Mamić Sačer, Sever, Oluić, 2008, str. 108. – 109.)

Financijska izvješća opće namjene pripremljena sukladno MSFI za MSP imaju za cilj pružiti korisne kvalitetne informacije o financijskom položaju poslovnog subjekta, kao i njegovim performansama i novčanim tokovima širem krugu korisnika kao na primjer dioničarima, vjerovnicima i zaposlenicima. Najvažniji korisnici računovodstvenih informacija dostupnih u financijskim izvještajima malih i srednjih poduzeća su vlasnici, često i menadžeri, država, odnosno porezne ustanove te banke kao najvažniji izvor financiranja. (Prilagođeno prema: Baldarelli, Demartini, Mošnja – Škare, 2007, str. 2.)

Primjer analize računovodstvenog tretmana zaliha malog poduzeća, obveznika primjene MSFI za MSP, bazira se na primjeru poduzeća iz Federacije Bosne i Hercegovine budući su u toj državi obvezni MSFI za MSP. Prema Zakonu o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine mala poduzeća definiraju se kao ona poduzeća koja u trenutku sastavljanja financijskih izvještaja ne prelaze najmanje dva od sljedeća tri kriterija:

- vrijednost imovine ne prelazi 4.000.000,00 konvertibilnih maraka (KM)

- ukupni prihodi ne prelaze 8.000.000,00 KM
- prosječni broj zaposlenih ne prelazi broj od 49 (Prilagođeno prema: Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine FBiH 15/2021)

Poduzeće koje se analizira na primjeru malog poduzeća obveznika primjene MSFI za MSP je poslovni subjekt M – Z Transport d.o.o. Poduzeće, koje je osnovano 2001. godine u mjestu Kreševo, registrirano je kao M - Z Transport d.o.o. za promet, trgovinu i usluge Kreševo. Ono se bavi djelatnošću vozačkih škola. Poduzeće je osnovano s temeljnim kapitalom od 2.000,00 KM. Pregledavajući izvještaje poduzeća kojeg se analizira iz 2021. godine može se vidjeti kako poduzeće uistinu spada pod kategoriju malih poduzeća obzirom ima aktivnu u vrijednosti od 46.688,00 KM, ostvaruje ukupne prihode u iznosu od 42.294,00 KM te posluje s 4 zaposlenika.

Uspoređujući financijske izvještaje iz 2020. te 2021. godine može se zaključiti kako su se poslovni prihodi povećali s iznosa 133.775,00 KM ostvarenog u 2020. godini na iznos 161.553,00 KM ostvarenih u 2021. godini što ukupno daje povećanje od 20.76%. Poslovni rashodi su se također povećali u odnosu na 2020. godinu i to za 26%, odnosno povećali su se s iznosa 96.695,00 KM u 2020. godini na 121.950,00 KM u 2021. godini. U svakom slučaju, gledajući 2021. godinu, poduzeće posluje s dobiti u iznosu od 39.603,00 KM s obzirom su poslovni prihodi veći od poslovnih rashoda. Promatrajući aktivnu analiziranog poduzeća došlo je do povećanja ukupne aktive s iznosa 91.118,00 KM na iznos 106.354,00 KM, odnosno do povećanja od 16.72%. Drugim riječima poduzeće dobro posluje te je likvidno i posluje s radnim kapitalom obzirom je kratkotrajna imovina poduzeća u iznosu od 59.666,00 KM veća od kratkoročnih obveza koje iznose 50.875,00 KM. Budući je kratkotrajna imovina poduzeća veća od kratkoročnih obveza, poduzeće ima prikladan koeficijent tekuće likvidnosti koji iznosi 1,17. U prijevodu, poduzeće može više od jednog puta pokriti sve svoje kratkoročne obveze svojom kratkotrajnom imovinom. Kao bitan pokazatelj u analizi uspješnosti poslovanja poduzeća uzima se i koeficijent obrtaja ukupne imovine koji u odnos stavlja vrijednost ukupnih prihoda i vrijednost ukupne imovine, odnosno aktive. Navedeni koeficijent iznosi 0,40 što bi značilo da poduzeće ne može niti pola svoje imovine obrnuti u razdoblju od godine dana. Minimalna zadovoljavajuća vrijednost koeficijenta iznosila bi 1, odnosno da bi poduzeće barem jedan put unutar 12 mjeseci moglo „obrnuti“ svu svoju imovinu. Sagledavajući strukturu bilance i utvrđujući udjele pojedinih stavki u ukupnoj imovini dolazi se do zaključka kako su zadovoljena zlatna pravila financiranja što je jedan od znakova dobrog poslovanja poduzeća.

Budući je udio dugotrajne imovine u ukupnoj imovini 43,90%, ista je pravilno financirana iz dugoročnih tuđih te vlastitih trajnih izvora imovine obzirom njihovi udjeli u ukupnoj imovini iznose 13,96% te 37,82%. Isto tako, udio kratkotrajne imovine u ukupnoj imovini iznosi 56,00% koje su financirane kratkoročnim izvorima imovine čiji udio u ukupnoj imovini iznosi 47,84%.

Uvidom u bilješke uz financijske izvještaje poduzeća koje daju dodatne informacije i podatke o prikazanim stavkama u temeljnim financijskim izvještajima, odnosno u bilanci i računu dobiti i gubitka u slučaju malih poduzeća, doznaju se informacije vezane za zalihe ovog poduzeća. U bilješkama poduzeća M – Z Transport stoji kakve točno vrste zaliha poduzeće posjeduje i u kojem iznosu. Prema bilanci poduzeća stavka zalihe odnosi se na zalihe i sredstva namijenjena prodaji u koju spadaju: sirovine, materijali, rezervni dijelovi, sitan inventar, ambalaže i auto guma, gotovi proizvoda u skladištu, trgovačka roba u veleprodaji, trgovačka roba i gotovi proizvodi u maloprodaji. Vrijednost zaliha u 2021. godini prema bilanci iznosi 11.524,00 KM koja se odnosila na stavku zaliha sirovina, materijala, sitnog inventara i rezervnih dijelova. Do kraja godine, odnosno do dana 31.12.2021. ta vrijednost je u potpunosti otpisana. Osim vrsta zaliha i njihovog iznosa, u bilješkama su objavljene i vrijednosti po kojima se zalihe iskazuju, kao i metoda utroška zaliha. Dakle, navedene zalihe iskazuju se po nabavnoj vrijednosti koja je u bilješkama definirana kao vrijednost koja obuhvaća sve troškove nabave, troškove proizvodnje i druge troškove koji su nastali u procesu dovodenja zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje. Prilikom utroška zaliha poduzeće koristi metodu prosječnih ponderiranih cijena odnosno ukupna vrijednost ,do trenutka utroška, nabavljenih zaliha dijeli se s ukupnom količinom nabavljenih zaliha.

5.3. Analiza sličnosti i razlika u računovodstvenom tretmanu zaliha na odabranim primjerima između nacionalnih i međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća

Uspoređujući računovodstvene tretmane zaliha prema nacionalnim i međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća može se zaključiti kako nema nekih značajnih razlika između navedenih standarda financijskog izvještavanja. Zapravo se može navesti mnogo više sličnosti između navedenih Standarda financijskog izvještavanja. Za to je zaslužan ponajviše visoki stupanj harmonizacije koji su nacionalni standardi financijskog izvještavanja ostvarili prema MSFI za MSP.

Neke od sličnosti koje postoje između navedenih Standarda financijskog izvještavanja na primjeru računovodstvenog tretmana zaliha pronalazi se kod samog definiranja zaliha. Dakle, zalihe su imovina poduzeća točnije kratkotrajna imovina poduzeća što znači da se unutar razdoblja od godine dana zalihe mogu unovčiti i promijeniti u najlikvidniji oblik imovine, novac. Standardima su definirane zalihe kao imovina poduzeća koja se drži za prodaju u redovnom poslovnom ciklusu, imovina koja se drži u procesu proizvodnje te imovina koja se drži u obliku materijala i drugih dijelova koji će se utrošiti u proizvodni proces poduzeća. Stoga, zalihe se dijele na zalihe sirovina i materijala, zalihe nedovršene proizvodnje, zalihe gotovih proizvoda i zalihe trgovačke robe. Osim toga, sličnosti se pronalaze i kod samih pravila priznavanja i pravila prestanka priznavanja zaliha kao stavke u financijskim izvještajima. Drugim riječima, kod oba Standarda zalihe se priznaju onda kada su u vlasništvu ili pod kontrolom poslovnog subjekta, kada se od zaliha očekuju buduće ekonomske koristi koje će pritijecati u poduzeće te kada se vrijednost, odnosno trošak zaliha može pouzdano izmjeriti. Razmatrajući i nacionalne i međunarodne standarde financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća ističu se sličnosti u vezi početnog vrednovanja, odnosno mjerenja zaliha, tj. oba Standarda vrednuju zalihe po trošku nabave ili po neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome koja je vrijednost niža. Prilikom procesa utroška zaliha u proizvodni proces ili u prodaju i nacionalni i međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća navode dvije metode utroška, odnosno navode metodu „prvi ulaz – prvi izlaz“ tj. FIFO metodu kod koje su zalihe koje su prve nabavljene, odnosno kupljene isto tako one zalihe koje će prve biti utrošene u proizvodnju ili prodaju. Isto tako Standardi navode metodu ponderiranih prosječnih troškova, odnosno cijena čija se vrijednost utvrđuje na temelju ponderiranog prosječnog troška zaliha na početku razdoblja te troška svih nabavljenih zaliha tijekom poslovnog razdoblja. U oba standarda je zabranjeno koristiti LIFO metodu, tj. „zadnji ulaz – prvi izlaz“ prilikom koje zalihe koje su zadnje nabavljene prve budu utrošene u proizvodnju ili prodaju.

Analizirajući oba primjera poduzeća te pregledavajući oba Standarda može se zaključiti kako nema nekih značajnih razlika u računovodstvenom tretmanu zaliha između navedenih Standarda tj. između HSFI i MSFI za MSP.

6. ZAKLJUČAK

Mala i srednja poduzeća predstavljaju važnu ulogu u gospodarstvu države pa tako i same računovodstvene informacije nađene u financijskim izvještajima, a koje su prikazane u skladu sa standardima financijskog izvještavanja, nose jednako važnu ulogu obzirom su nacionalni i međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća od iznimne važnosti i koristi u računovodstvenome svijetu. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja jesu računovodstvena pravila i načela koja se primjenjuju u računovodstvu svakog poduzeća, a pritom se koriste kod sastavljanja i objavljivanja financijskih izvještaja. Standardi financijskog izvještavanja služe korisnicima financijskih izvještaja, posebno onim eksternim; dioničarima, vjerovnicima, agencijama za kreditni rejting, u razumijevanju i interpretiranju podatka i informacija iz financijskih izvještaja radi donošenja kvalitetnih poslovnih i ekonomskih odluka.

Zbog potreba usklađivanja, odnosno harmonizacije financijskih izvještaja između država svijeta doneseni su i objavljeni jedinstveni Međunarodni standardi financijskog izvještavanja. Ciljevi Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja su transparentnost i usporedivost financijskih izvještaja s financijskim izvještajima drugih država kako bi zaštitili korisnike izvještaja od donošenja pogrešnih odluka zbog drugačijeg i neadekvatnog prezentiranja podataka u financijskim izvještajima. Na temelju njih doneseni su posebni standardi financijskog izvještavanja koji se odnose na mala i srednja poduzeća. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća objavljena su zbog pojednostavljenja i boljeg razumijevanja Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja čiji obveznici su velika poduzeća i poduzeća od javnog interesa.

Veliki fokus stavlja se na upravljanje zaliha s obzirom da neadekvatnost tog upravljanja ima pozamašne posljedice za poduzeće, kao što je zastoj u proizvodnji, zakašnjela isporuka dobara, oštećenje zaliha, prekomjerne količine zaliha, koje rezultiraju povećanjem troškova. Kao važan dio kratkotrajne imovine, zalihe utječu na sigurnost i na uspješnost poslovanja kroz financijske pokazatelje likvidnosti i financijske pokazatelje aktivnosti. Analizirajući računovodstvene tretmane zaliha prema nacionalnim i međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća na primjeru odabranih malih poduzeća gdje je jedno malo poduzeće obveznik Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, a drugo malo poduzeće obveznik Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća, zaključuje se kako postoji veliki stupanj harmonizacije nacionalnih standarda prema međunarodnim standardima. Neke od sličnosti kod računovodstvenog tretmana zaliha između nacionalnih i

međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća su definiranje pojma zaliha, pravila priznavanja i prestanka priznavanja zaliha, načini početnog vrednovanja, odnosno mjerenja zaliha kao i metode utroška zaliha u proizvodni proces ili u prodaju. Između nacionalnih i međunarodnih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća nema posebnih razlika koje bi se dale zamijetiti.

LITERATURA:

1. Baica, N., (2017.), Računovodstvo proizvodnje, Računovodstvo i porezi u praksi, 09/2017, dostupno na: https://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_09-2017-019.pdf
2. Baldarelli, M.G., Demartini, P., Mošnja- Škare, L., (2007.), Primjena računovodstvenih standarda u malim i srednjim društvima Italije i Hrvatske: izazovi međunarodne harmonizacije, *Ekonomska istraživanja*, Vol. 20, No. 1, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/33787>
3. Baldarelli, M.G., Demartini, P., Mošnja- Škare, L., (2007.), International Accounting Standards for SMEs: Empirical Evidences from SMEs in a Country in Transition and a Developed Country Facing New Challenges, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, katedra za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković “ i Mikrorad d.o.o. Zagreb
4. Baldarelli, M.G., Demartini, P., Mošnja- Škare, L., Paoloni, P., (2012.), Accounting harmonization for SME-s in Europe: some remarks on IFRS for SME-s and empirical evidences, *Ekonomska istraživanja*, Vol. Special Issue, No. 1, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/151795>
5. Bonito, A., Pais, C., (2018.), The macroeconomic determinants of the adoption of IFRS for SMEs, *Revista de Contabilidad*, Vol. 21, No. 2, str. 116-127
6. CEPOR, 2020., Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2020, uključujući dio rezultata GEM Global Entrepreneurship Monitor istraživanja za Hrvatsku za 2019. godinu, dostupno na : <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2021/01/Izvjescje-2020-HR-web.pdf>
7. Deloitte IAS Plus, Use of IFRS by jurisdiction, dostupno na: <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrs-topics/use-of-ifrs>
8. Hrvatski računovodstveni sustav (službeni tekstovi za Hrvatsku), (2008.), Zagreb, RRiF plus, knjiga III. iz ciklusa Računovodstvo poduzetnika
9. IASB, (2018.), Module 13 – Inventories - Supporting Material for the IFRS for SMEs Standard, dostupno na: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/smes/module-13.pdf>

10. IASB, (2015.), Module 1 – Small and Medium – sized Entities - Training Material for the IFRS for SMEs, Standard, dostupno na: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/smes/module-01.pdf>
11. IASB, (2015.), The International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities, dostupno na: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-for-smes/view-ifrs-smes.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2021/required/sme/>
12. Jurić, Đ., (2014.), Utjecaj računovodstvenih politika na financijski položaj malih i srednjih poduzetnika, *Journal of Accounting and Management*, RRiF Visoka škola za financijski menadžment, Zagreb, Vol. 4, No. 1, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/211565>
13. Khan, A. K., Faisal, S.M., Al Aboud, O.A., (2018.), An analysis of optimal inventory accounting models - pros and cons, *European Centre for Research Training and Development UK*, Vol. 6, No. 3, str. 65-77
14. Mamić Sačer, I., Sever, S., Oluić, A., (2008.), Analiza mogućnosti primjene MSFI-a za mala i srednja poduzeća, *Ekonomski pregled*, Vol. 59, No. 3-4, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/36341>
15. Mamić Sačer, I., Ramač Posavec, S., (2012.), Analiza problema praktične primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj, *Ekonomski pregled*, Vol. 63, No. 9-10, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/132298>
16. Mamić Sačer, I., Smrekar, N., Žager, K., (2009.), Impact of Globalization on Harmonization of Financial Reporting for SMEs, *Zagreb International Review of Economics & Business*, Vol. 12, No. 2, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/116966>
17. M – Z Transport d.o.o., izvješća iz 2021. godine, osobna komunikacija, 2.9.2022.
18. Odluka o objavljivanju Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, (2015), Narodne novine, 86/2015, dostupno na: https://www.osfi.hr/Uploads/1/2/136/137/Hrvatski_standardi_financijskog_izvjestavanja.pdf

19. Ploh, M., (2017.), Ograničenja i mogućnosti financiranja malih i srednjih poduzeća u Republici Hrvatskoj, *FIP – financije i pravo* Vol. 5, No. 1, preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/274024>
20. Preporuke Komisije 2003/361/EC od 6. svibnja 2003., dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32003H0361>
21. Registar godišnjih financijskih izvještaja – Javna objava, Novi pogled d.o.o., izvješća iz 2021. godine, dostupno na: <https://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/pSubjektTrazi.do>
22. Reineking, C., Chamberlain, D. H., Rudolph, H. R., Murphy Smith, L., (2012.), An examination of inventory costing convergence under generally accepted accounting principles and international financial reporting standards, *Journal of International Business Research*, preuzeto s <file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/SSRN-id2112558.pdf>
23. Sava, R., Marza, B., Esanu, N., (2013.), Financial Reporting for SMEs – Past and Perspectives, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 6, str. 713-718
24. Smrekar, N., (2009.), Usklađivanje nacionalne i međunarodne regulative financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 7, No. 2, preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/69019>
25. Žager, K., Dečman, N., (2015.), Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika
26. Žager, K., Tušek, B., Ježovita, A., (2016.), Analysis Related to Number of Small and Medium- sized Companies Respecting Accounting Legislation Changes, *Procedia Economics and Finance*, Vol. 39, str. 433-440

IZJAVA

Kojom izjavljujem da Ivoni Koprivica (JMBAG:0067565973) dajem dozvolu za korištenje dostavljenih podataka u svrhu izrade diplomskog rada.

Odgovorna osoba: *ANITA ŠTUM*
J. Koprivica

POPIS SLIKA

Slika 1: Definicija poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu.....	3
Slika 2: Definiranje malog gospodarstva prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva.....	5
Slika 3: Elementi koji su uređeni Zakonom o računovodstvu.....	7
Slika 4: Računovodstvena dokumentacija.....	8
Slika 5: Poslovne knjige.....	9
Slika 6: Računovodstvena načela.....	11
Slika 7: Uvjeti priznavanja kratkotrajne imovine i definicija zaliha.....	19
Slika 8: Oblici zaliha.....	21
Slika 9: Knjiženje prodaje i razduženja zaliha.....	24
Slika 10: Primjer metode FIFO.....	27
Slika 11: Primjer metode ponderiranog prosječnog troška.....	28
Slika 12: Knjiženje vrijednosnog usklađenja sirovina i materijala u skladištu.....	29

POPIS TABLICA

Tablica 1: Podjela subjekata malog gospodarstva prema veličini prema Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva.....	6
Tablica 2: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2015. do 2019. godine.....	14
Tablica 3: Veličina poduzeća i zaposlenost, ukupan prihod i izvoz u 2018. i 2019. godini....	15
Tablica 4: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u mikro i malim poduzećima od 2015. do 2019. godine.....	16
Tablica 5: Prosječan broj zaposlenih i produktivnost u srednjim poduzećima od 2015. do 2019. godine.....	17
Tablica 6: Podjela zaliha za poduzeće Novi pogled.....	41

OSOBNE INFORMACIJE Ivona Koprivica

 Gračanska cesta 183, Zagreb 10000, Hrvatska

 +385 (0)20 488 897 +385 (0)91 162 1072

 ivona.koprivica1411@gmail.com

Spol žensko | Datum rođenja 14/11/1998 | Državljanstvo Hrvatsko

RADNO ISKUSTVO

(2016. -2021.) Sezonski poslovi
Ugostiteljski objekti u Dubrovnik
▪ Promocija turističke ponude I ugostiteljske djelatnosti

Djelatnost ili sektor ugostiteljstvo

**OBRAZOVANJE I
OSPOSOBLJAVANJE**

(2017.-) Ekonomski fakultet Zagreb- Sveučilište u Zagrebu
Integrirani preddiplomski i diplomski studij Poslovne ekonomije

Smjer: računovodstvo i revizija

(2015.-2017.) Turistička gimnazija-eksperimentalni program
Hotelijersko- turistička škola Zagreb

(2013.-2015.) Turistička gimnazija-eksperimentalni program
Turistička i ugostiteljska škola Dubrovnik

OSOBNE VJEŠTINE

Materinski jezik Hrvatski

Ostali jezici	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
Engleski jezik	C2	C2	B1	B1	B2
Talijanski jezik	A1	A1	A1	A1	A1
Španjolski jezik	A1	A1	A1	A1	A1

Zamijenite nazivom jezične potvrde. Upišite stupanj ako je primjenjivo.

Stupnjevi: A1/2: Početnik - B1/2: Samostalni korisnik - C1/2 Iskusni korisnik
Zajednički europski referentni okvir za jezike

Komunikacijske vještine	Dobre komunikacijske vještine stečene na radionicama komunikacijskih i prezentacijskih vještina te u svakodnevnom radu na sezonskim poslovima s klijentima
Računalne vještine	<ul style="list-style-type: none">▪ Dobro vladanje alatima Microsoft Office™▪ Odlično korištenje elektroničkih komunikacijskih kanala
Vozačka dozvola	<ul style="list-style-type: none">▪ B, F, G, M

DODATNE INFORMACIJE

Ana Grgica Knežević, **Ivona Koprivica**, Lucija Marija Kriste, The case study of Coca – Cola Company//Julija Puškar, Ana Grgica Knežević, **Ivona Koprivica**, Lucija Marija Kriste, Darjan Božić, Lucija Buchberger, Antonela Bakotić, Marijana Andrešić, Marija Ančić, Ivana Šendulović, Marko Šoštarić, Nora Tomljanović, Jerko Zadro, Vid Zavalić, Adrian Zvizdić, Bruno Huljić, Filip Jagar, Manda Klanjčić, Janko Rešetar, Marko Seljan, Ena Ćosić, Mihael Hibler, Danijela Miloš Sprčić, Company analysis and risk management strategies in the global business environment– a case study collection, 2021., str. 71-127

23. prosinca 2021.	Dekanova zahvalnica za sudjelovanje u koautorstvu knjige “Company Analysis and Risk Management Strategies in the global Business Environment: A case study collection”
--------------------	--